Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 13 АВГУСТ, 1983 ШУ. ◆ № 97 (6819). ◆ Мах 3 кап.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьехай карарча шера йоргI бетта хьайбай продуктов дукхагIа яьре а кийчъяра а районаша, колхозаша, совхозаша, фермаша, бригадаша, ше-шоай профессегIа хьайбаш леладеча болхлоша лелаьча республикански социалистически яхье итогашка.

Социалистически яхье котъьхинарган а лаьрхIа республикански газеташ тIа чоагIдоча сийлахь Унге тIа лохай

РАЙОНАШ:

Надтеречни, цунна хьалхара моттиг хьоналей;
Ачхой-Мартановски, Наурски, царна шоллагIа моттиг хьоналей;
ШАЛИНСКИ, цунна кхоалагIа моттиг хьоналей.
Ведински, Сунженски, Ножай-Юртовски, Грозненски районаша дика болх баь хилар белгалдаьккхад.

БОАХАМАШ:

Сунженски района **ХХ партсъезда** цIерагIа колхоз;
Надтеречни района **«Гвардейский»** совхоз;
Наурски района **«Терский»** совхоз;
Шалински района **«Джалка»** яха совхоз;
Грозненски района **«Грозненский молочный»** совхоз;
Ачхой-Мартановски района **«Самашкинский»** совхоз;

ФЕРМАШ, БРИГАДАШ:

Сунженски района **Цечи Эскера** цIерагIча колхозе № 1 йола шурий ферма;
Ачхой-Мартановски района **«Лермонтовский»** совхоза № 2 йола шурий ферма;
Шалински района **«Московский»** совхоза шурий ферма;
Ачхой-Мартановски района **«Самашкинский»** совхоза № 1 йола шурий ферма;
Наурски района **«Победа»** яхача совхоза шурий ферма;
Наурски района **«Терский»** совхоза № 1 йола шурий ферма;
Надтеречни района **«Надтеречный»** совхоза шурий ферма;
Назрановски района **«Экажевский»** совхоза шурий ферма;
Грозненски района **«Кулинарский»** совхоза № 1 йола шурий ферма;
Ведински района **Орджоникидзе** цIерагIча колхозе хьайбай ферма;
Ножай-Юртовски района **Орджоникидзе** цIерагIча колхозе хьайбай ферма;
Наурски района **В. И. Ленина** цIерагIча колхоза же Iуй бригада (вожакгIаьвла же Iу Э. Хамидов);
Надтеречни района **«Минеральный»** совхоза же Iуй бригада (вожакгIаьвла же Iу Л. Магомадов).

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ,

шоай отраслашка эггара доккхагIа хьокхамаш даьхараш.

Царна хьалхара моттиг хьоналей:
Зикурлаева И. — Шалински района «Московский» совхоза доярка;
Евсеев Н. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза детташ дола доазан леладеш вола скотник;
Шамсадов А. — Грозненски района ОПХ «Гикаловское» яхача боахама скотник;
Гайтаров К. — Ведински района ХХII партсъезда цIерагIча колхоза скотник;
Исаев А. — Наурски района «Россия» яхача колхоза вожакгIаьвла же Iу;
Арсанова А. — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза Iаьсий леладер;
Морозова Е. — Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза хьакхарч лелаер;
Исмаилова У. — Ачхой-Мартановски района «Ачхой-Мартановская» яхача птицефабрика кIоригаш лелаер.

Социалистически яхье котало хьаккхарг лаьрхIай республикански яхье условеш кхоачашъелга Iалашдеча хьайбаш леладеча болхлой группа.

БАЛХАШ СИХДЕННАД

Укх шера чIоагIа йокъал латташ хаоттам хиннабале а Грознерча «Родина» яхача совхоза къахьегамхой вIаштIехьдаьннад хиш деттаи долча шоай лаьттаех ма боаггIа пайда эцарах хьувкъам эсала боацаш баьцадараши соми хьалхебе. Укх деношка деррига шоай ницаш оарцагIдаьха цар хьувкъам чуэцаш боаяк совхоза болхлой.

Ниттa хала хьалхедаь баьцадараши соми сихагIа чуийца бакихара царна новкъостал деш ба швейни объединенера, просвещене министерствера, архиви управленера, кхыча Грознерча организацешкара, учреждешкара гIулакхера нах болхлоши, медицински училищера дешархой, берригаш а — ийс бIаь сaг гаргга.

12 август хьатIаотташ паччахьалкхенга бехкаб шиъ эзар тонн гаргга сом, помидораши наьсаши дукхагIа а йолаш 2278 тонн баьцадараш.

Баьцадараш кхедеш пхи бригада я совхозе. Цар болхлошта юкъе яьржача социалистически яхье эггара дикагIа къахьег Къахьегама Цеча Байракха ши орден лелаеча КПСС члена Солнышкина Антонина Дмитриевнас кулгалдеча бригадерча болхлоша. Укх шера планагIа деррига даха доагIараш 2145 тонн долаш цар хIанзе 970 тонн баьцадараш дихьад. Къаьстта къахьегама оасарле лакха йолаш болх бу Дрозд Надеждас, Ибахаджиева Хьавас, Умарова Лизас, механизатора Дрозд Григоре, кхыбараша. Юкъера лаьрхIача цаIн ахи-шиъа балха норма кхоачаш ца еш цхьа ди дIадахийтац царех хIаране.

Сом кхебеш ялх бригада я совхозе. Цар болхлоша а хьшар ца кходеш къахьег. ХIьта царна юкъе яьржача социалистически яхье хьалха ба Ибишев Хьамзагa кулгалдеш йолча бригадера болхлой. Хьувкъам дураш 38 гектар я йолаш 85 гектар лаьтта дIалаьца я бригада бешамаш. Укх шера берриги планагIа бохка боагIар 303 тонн йолаш 277 тонн сом бехкаб паччахьалкхенга цу бригадерча болхлоша. Царна юкъе къаьстта дика болх бу Мальсагова Яхас, Иванникова Клавдиас, кхыбараша.

Толаме къахьег Исупова Таисия Петровнас кулгалдеш йолча Iажий бешамаш лелаеча бригадерча болхлоша а. Пхи бIаь тонн гаргга сом бехкаб цар, планагIа бохка боагIар 1063 тонн болаш.

ТIа-тIа сихлуш латт кхашкарен бешамашкарен балхаш.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

Урус - Мартановски района «Гойтинский» совхозе лаьтта эффективнон культура дакха йолаш леладеш хиларах цига белгалъьннай къонача бригадира Кагерманов Iийсас кулгалдеш йола механизаторий бригада. Дiадахача шера цуи бригадерча А. Алихаджиева кулгалдеш йолча звенос 200 гектар кхайн хIара гектара тIара 60,9 центнер фуальяьха хьажкIаш лыхай, план 32, социалистически декхар 35 центнер йолаш.

Укх шера а дика хьийкъай бригадерча болхлоша Iунал деш йола культураш. Шоапта могар ду механизаторашъа балхаш деча лаьттаи тIара шера шозза хьуьнъам ддалихьебора. Цудухьа ялат чуййн дахьна лаьтта цу деношка я аьха а аьха, шоай совхоза хьайбашта доакъара лаьрхIа вIашагIъаьв хьажкIаши сорго дIае болабеннаб механизатораш. ЦаI ахи-шиъ балха норма кхоачашъеш къахьег механизатораш. ХIьта царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб Солтаев Салмани Самбиев Iийсаи.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) тракторист Солтаев Салман, бригадир Кагерманов Iийса, тракторист Самбиев Iийса.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ДОАКЪАРА ЛАЬРХIА...

Лаьтта ахара вIашагIъелла бIарча отряд я Назрановски района совхоз-техникуме. К-700 яхача тракторашца лаьтта оахаш ба Барханоев Микаьил, Мальсагов Хамбор, Барханоев Абдрахьман, ДТ-75 яхача трактораца — Цечоев Мухьмад. НормагIа 10 гектар йолаш хIара сменагIа 12—15 гектар лаьтта оах царех хIарано. ХIанзале 400 гектар лаьтта аьха баьнаб уж.

Доакъара лаьрхIа тайп-тайпара культураш дIаловш ба механизатораш.

Цу кхай тIа нийсвелар тхона совхоз - техникума директора заместитель Бекботов Бахьаудина Беслан.

— Мишта лел шун доакъар Iалашдара гIулакх? — хетт аз цунга.

Укх деношка 150 гектара тIа рапс, хеп, хьажкIаш дIае езаш да тхо. Таханарча дийнахьа 30 гектара тIа рапс, 30 гектара тIа хеп, 20 гектара тIа хьажкIаш дIайийна даьнад. Укх шера доакъар шортта хургдолаш лаьрхIад 250 гектара тIа уж культураш дIае. ХIанз силос чуэцаргйола техника кийчъеш а да тхо.

ХьажкIаш дIаяовш укхаза ши агрегат йовл. Царна кулгалдеш ба дика говзал йола механизатораш Горчханов Вахьиди Китиев Мухьмад-Салии. НормагIа дIае йоагIараш 12 гектар йолаш цар дIаяо хьажкIаш 15—16 гектара тIа. Лоацача хана доакъара лаьрхIа культураш дIайийна яхара шоапта могар ду механизатораша.

А. САГОВ.

СИЛОС КИЙЧЪЕШ БОАХК

Лакхача темпашца дIаьбо доакъар кийчдара балхаш Наурски района «Красное Знамя» яхача колхозе. Укх шера хьайбаш толаме Iаьгара дахара хIанзе а дика лард йоллаш латт колхоза доакъар кийчдераша. Доакъар кийчдара гIулакх бехктокхаме а хеташ хьажар бахьан долаш къахьегамхой вIаштIехьдаьннад лоацача хана 277 гектара тIара силосе лаьрхIа хьажкIаш чуэца. КIоагга чу чуеллай 2885 тонн дика силос.

Силоса лаьрхIа хьажкIаш чуэцача белгалбаьннав механизатор Москаленко Пантелей. Цунна шийна цхьаннена карагIдаьннад 100 гектара тIара хьажкIаш хьакха. Шийн новкъоста дукха тIехьа ца яусаш цунца яхье ваьнна хьаноагIа механизатор Аюбов Василий а.

Дика къахьег моша доакъар дIакхуьйш болча водителаша С. Харсановеи А. Магомадовеи. Дийнахьа хIаране 10—12 рейс ю цар. Ниттa, хIанзлехьа цар силоса кIоагашка дIадихьад 660 тонн моша доакъар. Доакъар кийчдара балхаш дIахо дIахьош да.

И. ИСМАИЛОВ.

Нн. М. Х. Белхороевнана, Т. В. Борзаевнана, Х. Т. Кадиева В. А. Протасовна Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота хларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

План заданеш тIайица социалистически декхараш кхоачашдеча доккхий толамаш дахарах, общественни вахаре хьинаре дaакъа лацарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Белхороева Хьасана Малликта — «Чечингсельстрой» треста № 432 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна штукатура-маляре;

Борзаева Тамара Бектомировнана — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 8 йолча гIишлон-монтажни управлене штукатура-маляра;

Кадиев Хоза Татаевича — «Чечингсельстрой» треста № 920 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна наменщика;

Протасов Василий Андреевича — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене специализированни гIишлон-монтажни управлене электросварщика.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный.
1983 шу, 11 август.

Нн. Л. Б. Магомадовна, А. К. Пиевна, О. Ф. Погорелоевнана, А. С. Смердовна «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо» яха сийлен цIи хларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

ГIишлошъяра даькъе доккхий гIуллакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дaакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо» яха сийлен цIи лойла:

Магомадов Лейчи Бакаевича — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 7 йолча гIишлон-монтажни управлене слесара-монтажника;

Пиев Къоасама Ахьмада — «Грозтрубопроводстрой» треста № 4 йолча механизаце управлене автокрана машинистана;

Погорелова Ольга Федоровнана — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 2 йолча гIишлон-монтажни управлене штукатура;

Смердов Аркадий Селиверстовича — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене Домостроительни комбината электросварщика.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный.
1983 шу, 11 август.

ДОАГIАР ХЬА А ДЕХАШ

Старопромысловски райове хьалводача йоаньа аьтта оагIорахьа гаьнара гуш я йоккха гIишло. Тайп-тайпара цIенош да укхаза хьалдеш латташ а хьал а даь нах чубахаш а. Из гIишло хьалъераш ба Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управленена чуйола гIача № 105 йолча дIа-юха лелача механизированна колонна гIишлошъераш. Дукха балхаш даьд цар дIадахача шера. Нерда цIенош, 50 сага лаьрхIа бакк, 243 моттиг йола общежитик, 280 бера лаьрхIа берий комбинат эксплуатаце дIаеннай цар. КIезига дац укх шера даьр а. Сихъаь хьалъеш латт 480 саг дийнахьа-бус тIаэцаргволаш берий поликлиника, Иванова городоке — 140 моттиг йола берий беш. Укх шера йоргI бетта генподрядагIа йола план 102 процент кхоачашъаьй ПМК коллективо. Планал совгIа даь балхаш 54 эзар сома маьхa да. Дика хьокхамаш гойтад гIишлонхоша шоай низашца гIишлон балхаш деча а.

Укх шера 110 квартира йолча нах чубахача цIенах йиса 65 квартирин секци, 50 эзар книжка лоаттаде йиш йола библиотека эксплуатаце дIаеннай гIишлошъераша. Де мел эшар а даь бокъонца хьалъяь яьннай № 250 йола квартал. ХIанз уж хьалъе белабеннаб № 249 йола аргIанара квартал. Укхаза цар хьалдеш да 88, 108 квартира йола нах чубаха цIеной.

Белгалдакхха дезаш да, уж толамаш доахача геттара дика къахьегаш шоллагIча участка коллектив хиннилга. Царга кхоачаш да эксплуатаце дIаденнача цIеноех дукхагIдола доакъа. Укх тIеххьарча массехк шера цу участка коллективана кулгалдеш хиннав шийн гIулакх тIехдика довзаш вола инженер-гIишлошъер Боков Сулейма Бадруддин. Дукха ха йовзаш лаьхваь из балха тIа. Бадруддина тIадилаад ПМК керттерча инженера бехктокхаме декхараш. Дика къахьегама традицеш хьахиннача коллективана хIама кулгалдеш ва Аушев Iалихан. Сийленца дIахоьхо цо Бадруддина гIулакх. Цунна тешал ду йоргI бетта баьча балха итогех а шоллагIа участок хьалха латтаи хилар.

Вай республика беррига а гIишлошъерашта вовзаш ва комплексни бригада бригадир, РСФСР заслуженни гIишлошхо, дукхача ордений кавалер Черепнин Петр Петрович. Кагирхой хьехамча хиларах тарра, балха тIа нийслу цхьаццa дола кхоачамбоацараш дIадоахача юкъеува цо уж. Цудухьа наггахьа мара моттиг нийслац боахлоша къахьегама дисциплина толхаль, балха тIехьаьнна е хьа ца воагIаш вуса. ХьалхагIа нийслора балха хана маларш мелаш йола моттигаш. Цу тайпарча нахацара гIулакх хIана хьадда леладу. Менна саг балха дIатIаьнташ. ХьалхагIа мастераша къамаьл дича доалаш дар гIулакх, хIьата хIана еррига коллективо бехк бу малара тIара волчоа.

Цул совгIа, дика гIулакх да укхаза дIадоладаьр. Къахьегама дисциплина чIоагIъяра, хIаране шийн декхар доагIача бесса кхоачашдара тIадерзадаь да къахьегама дисциплина телхаерашта кIезагIа алапи телар, квартира ялара аргIа тIехьаяхар, кхыйолча льготех ваккхар.

Масала, А. Ситников керте латтача бригада коллектив бIарчача ПМК коллективашта юкъе динагIчарех лоархIаш я, даим а тIеххоачашду цо шийн социалистически декхараш а паччахьалкхен заданеш а. дика хьаду цар хье мел деш дар, бакъда, укх тIеххьарча массехк бетта цу бригадерча цхьан сага сипаш премин, хьонаьлац хьалхара моттиг. Цунна бахьан да бригаде прогулаш еш хилар. Цу даьнъа къаьстуа «белгалбаьннаб» отделочницаш М. Даукаевай М. Мусалатовай. Шахихе а болхло дукха хIама ховш, лакха говзал йолаш, отделочни балхаш сихан тIехдикен де ховш яле а прогулаш ца йича Iеш яц.

— Бетта цкъа яь а прогул е езаш ба уж. — йовх прораба Аушев Iалихана, — дукхаза дийнад царца, бакъда, хулаш цхьаккха пайда бац, цудухьа профкома заседане дуцаш дийнар цар деш. Цхьаькха а да балха Iатпаш. -Участке дукха нах ба балха гаьнара хьахуаш, цудухьа дика болх бе декхарийна я тхона гIулакх деш йолу ПАП-5 транспорт. Цо во болх бар а ханнахьа вах хьа ца кхуадар а чIоагIа Iатт тхона...

Доккхий декхараш латт участка бIарчача ПМК коллективна хьалхашка. Шеко яц шийна хьалхашка латта уж декхараш цо диаза кхоачашдергхиларах. Цунна дика тешал да П. Черепнина, В. Вихляев, А. Курицын, Б. Халилова, А. Зайцева керте латтача бригадаша доаха къахьегама толамаш. Шоаш хьадер тIехдика а деш даим тIеххоачашъю цар шоай сменин нормаш, дика кхетаду тIехдика къахьегама дисциплина хилча мара уж толамаш даха торо хургйоацилга.

А. СУРХОЕВ.

ГIУЛАКХ ДИКА ЛЕЛАДИЧА

Урус - Мартановски района «Красноармейский» совхоз хьайбаш леладу боахам ба. Укхаза лелаю дукха хьанхарч. 1000 совгIа бежан. Цудухьа, хьейбай продукции дукхагIа яикхарех из паччахьалкхенга йохкареи планаш массаза в толаме кхоачашъяр тийша да доакъарах.

— Хьалхарча шерашка йоккха проблема яр тха боахаме хьайбашта доакъар Iалашдар, — яхаш дувц совхоза директора Исламов Рамзана. — ВIаштIехьдалацар кхоачам хилла доакъар кийчде. Из проблема дIаякхар дукхьа оаха лаьрхIар доакъар кийчделга боахаме шийн къаьстта даакъа де. Доакъара производствана кулгалде оттавир дика организатор вола специалист Яндиев Iаьла, дIаелар шортта дикагIйола техника, тIехьаюзза инвентарь. Нитта доакъар кийчдеча бригадана юкъебахар балха йоккха опыт йолаш бола механизатораш.

ШоллагIа шу да хIанз совхозе доакъара производство шийн къаьстта дола даакъа а хиина дIаатта. ХIьата, из болх ханнахьен лертгIен вIаштIехьабакхарца дувзаденна да цу юкъа совхозе даьха толамаш а.

— Таханарча дийнахьа доакъар ца тоъар проблема цIенъяь дIаьхкхай оаха, — йоах Исламова. — Хьалхарча шерашка саппа, доакъар кхоача а дале из кхыча боахамашкара деха дезаш, моттиг нийсъеннац совхозе оаха доакъара производство хьакъоастайча деза. ХIанз цу гIулакха сагото е езац тха. Доакъар кийчдерашта оаха дукхагIа бокъо еннай. Цар хIана шоаш къоастаду де дезар а дита дезар а. Вешта яьлча доакъара производствана деррига а кулгал шоаш ду. ХIьта эшшача новкъостал дар мара кхы цар балха юкъеахац совхоза администраци.

Совхоза кулгалхоша шоай юкъарча звеной кулгалхошта, болхлошта дукхагIа бокъо елар, тешам балар нийсса а хьалъалла а даь хIама да. Цох боахама дика пайда баьннаб. Керттера дар да хIаране шийн декхар кхетадар. Цуна цхьана айбеннаб бехктокхам а. ХIьта, къахьегамхочо бехктокхаме а хеташ шийн болх лелабеш хилча цунна карагIдоал массаза а шийна тIадилла гIулакх дизза кхоачашде. Цул совгIа, шийна тешам баларах донкхал а деш хIара болхлочун хьадер дукхагIен дикагIен хилийтара безам тIабода.

— Кулгалхоштен болхлоштен юкъера гIулакхаш ниттa хиларах новкъостал ду тхона вIаши дагардар ха, балха тIара дешаш дикагIа къеста а деш толамаш даха, — йоах совхоза доакъара производства кулгалхочо Яндиев Iаьлас. — Цунна тешал ду карарча шера тха доакъар кийчдераша гойтача хьокхамаша. План 900 тонн йолаш аргIаш я даь дIаоттадаьд 1000 тонн маьхха ча, кийчъаьй 400 тонн сенаж. Ниттa, хIанзлехьа шера планагIа доагIачул 50 тонн дукхагIа витаминни хьоар кийчдаьд (деррига а укх шера тхо декхарийла дар 300 тонн витаминни хьоар кийчде).

Хьайбашта кийч а даь массаза шортта тайп-тайпара концентрированни доакъар дIадала торо хулийт цахаддаш болх беш йолча йоккхача доакъара цехо. Укхаза латт АВМ-065 яха низ бола ши агрегат. Царех хIаране цхьан сменагIа кийчду кхоккха тонн витаминни хьоар, брикеташ, гранулаш. Доакъара цехе болх шиш сменагIа бу. ХIьта, доакъар Iалашдара месячник дIахьочв хана хIара агрегато цхьан сменагIа кийчдора йиъ-йиъ тонн витаминни хьоар. Цо вIаштIехьдалийтар цеха болхлошта месячникх йола задани дикка тIехкхоачашъе. Задани 150 тонн йолаш доакъар Iалашдара месячниках кийчдир 200 тонн витаминни хьоар. Ниттa доккхий толамаш далар бахьан коллектив дикача нахах латтар да. Берригa а болхлой шоай професси кIоарга Iоваль ба, дика, нийса доал ду агрегаташта, механизмашта. Цудухьа, агрегаташ йоха а ца йохаш цахаддаш болх бу укх шера доакъара цехо.

Доакъара производстване чу мел воагIачун алапи тийша да бухсоппаш хьакулачох. Доакъар дукхагIен дикагIен мел кийчду лакхагIа хул болхлошта луш дола алапи а. Вешта аьлча, хIаравар еррига коллективо доаха толамаш доккхагIа хилийтара безам тIабаха вI.

Кха—доакъар—цех яхача конвейерагIа цахаддаш болх байташ, дика къахьегаш хьабоагIа доакъар хьокхаппе а из кхай тIара доакъара цехе дIакхуьхаш боахка механизатораш. Царна юкъе шерра яьржай социалистически яхь. Яхье хьалхе лелаш моша доакъар хьокхаш волча механизатора Альтемиров Буруса. Норма 40 тонн йолаш цун хIара дийнахьа вIаштIехьдоал 80 тонн моша доакъар хьакха. Буруса хIара денна ниттa доккхий толамаш даха дика новкъостал ду кхай тIара эоша доакъар дIахкухьаш болча трактористаша Элихаджиева, Арсанова, Элиханова. Масала, Элиханов Зайндес шийн трактора тIехьа ши прицеп лелаю. ЦаI хьалъяшше а цу минута яьсса яр комбайна дIакIала оттаю. Цудухьа, цхьа лафет хьажизачуя тIехьагIа из доакъар дIа а дихьа юкъаргa хьежаш сеца латта везац Буру. балха ха зекьа йоалц.

Шоай низ а хьынар а кхо ца деш къахьег йол кийчъеш боахкача болхлоша а. Шера планагIа уж декхарийла ба 300 тонн йол кийчъе. ХIьта, хIанзлехьа цар вIаштIехьдаьннад 150 тонн йол аргIаш а даь дIаоттае. Эрий тIаьнна буц йола лаьтташ ца хиларах еррига а йол люцернах кийчъо совхозе. Лаьтташта лерттIа доал дарах люцерна дика тIайоал. ХIанз шоалагIа люцерна хьокхаш ба доакъар кийчдераш. ХIьта, дукхагIйолча участкашка кхозза хьакха дага а ба. Цудухьа шера план кхоачашъярал а совгIа тIехкхоачашъе а дош деннад йол кийчъеш боахкача механизаторашен болхлошен.

Кхай тIа люцерна хьокхаш я шиъ КУФ яла восилка. Уж лелаю балха йоккха опыт йолаш, совхозе дикагIа лоархIача механизатораша Элихаджиев Ювсапен Янхотов Аьхьмадеи. Сиха бозал а совгIа геттара цIена а хьабу цар шоай болх. Люцерна кхай тIара аргIаш даь дIаоттаеча моттиге дIакхухьеш ба трактористаш Элиханов Ибрахьими Арсанов Хьасани. Уж дика кхоабу косилкаша хьа ме хьокха люцерна дIакхахьа. Хьасана трактора тIа лепаш йоал карара бара тела цIе вымпел.

Дика вIаштIехьдаьхад доакъар кийчдерий къахьегамен бытовойи хьелаш. Кхай тIа массаза а дежурство дIахьош я «техничкаш». Еха техника цу сахьате кхай тIа тоае вIаштIехьдоал. Цо карагIдоалийт хоза латтача хахах бизогIа пайда эца. Даа хIама механизаторашболх беш боахкача дIакхухь. ХIара дийнахьа баьча балха итогаш ю. ДикагIа къахьегараш материально в морально а белгал ца боахаш моттиг нийсъялийтац.

Наьха балха тIара безам совбаккхара совхоза кулгалхоша лаьрхIад доакъар кийчдеча юкъевоагIача хIара болхлочунна премеш теларал совгIа цхьа тонн паччаш яь маьхка чан 300 килограмм кIаи дала.

Дукха кийчъе еза совхозе силос а. План 3000 тонн яле а, бакъда, доакъар кийчдераш дага ба укх шера 5000 тонн силос кIоагашка чуйолла. Цу гIулакха хIанзлехьа а кийчо яьй совхозе. Деррига а кIоагаш цIен а даь силос чуйоллера кийча да. 2000 тонн силос кердача технологех кийчъергья. Цу силоса юкъе гIоргъя тайп-тайпара хIамаш: хьажкIаш, шекара свеклаш, соя, ябакхаш.

Шоашта тIадилла декхар бехктокхаме а хеташ кхоачашдеча аьхка нара да тахан совхозе доакъар кийчдара гIулакх.

Долче, совхоза хьайбаш цIакхa а меца дусаргдац.

Х. ШАДИЕВ.

КХОАНА—ГІИШЛОНХОЧУН ДИ

Нохч-ГІалгІайн гІишлон управлене Домостроительни комбинате меттел ерригача управлене а эггара динагІа лоархІачарех я Цечоев ІабдулХьамид керте латта монтажникийн бригада. ХІинцалехьа пятилетка кхаь шера задани кхоачаш а яь, дика къахьегама совгІат кийчдьад цо гІишлонхой дезача цІейнв. Грознерча Сайханова цІерагІча улица тІера 104 квартира йола цІенош ханал хьалхъ хьалдаь а деъна Черноречье кхача поселке 104 квартира йола цІенош хьалдотта болабеннаб бригада гІишлонхой. Цу гІишлон 35 квартира йолча пхьан блока йиъ этаж хьалъетта баьннаб уж ер бутт болабелча дена.

Къаьстта дика къахьег укхаза монтажникаша Ш. Юнусова, С. Гиналова, Я. Баканаевис, кхычар.

СУРТА ТІА: (аьттехьара аьрдехьа) бригадир І-Хь. Цечоев, Я. Баканаева, С. Гиназов, Ш. Юнусов шаш цІен сийна къахьегама вахте а эгта даьхча толамий итогаш еш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

БІУБЕННА КЪАХЬЕГАШ БА

Капитальни гІишлошъяр — Коммунистически парте а Советски правительства а даим йоакхо еш дола гІулакх да. ХІьта из кхетадеш а де. Цига толам баккхарах дуккагІча даькъе тийша да советски нахьа вахара хьелтоадар. КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхьарча Совета Президиума Председатела новкъостІа Ю. В. Андропове белгалдаьккхар, экономика дегІайоллара, керда мощностащ, нах чубаха а культурно-бытовой а гІишлош хьалъяра хьежадеча доккхача рузкъах динагІча тайпара пайда эцила геттара лоархІаме хилар. Аьлча кхоачамба: хІара шера цу гІулакхашта хьежаду 150 миллиард сомал совгІа.

Вай тепаш а долаш вай мехка хьалдеш латт шоаш санна кхы доаца Іалахьмате доккхий гІирсаш: Байкало-Амурски машинникъ, «Атоммаш» яха завод, дунен тІа эггара йІаьхагІа йола газопроводаш, кхыйола объекташ. Вай мехках ала а доагІаш сийлахь-йоккха гІишлон держава я, оал.

Кхоана советски халкъо дездергда гІишлонхочун Ди. ГІишлонхой — вай мехка боккхой класса хьалхалатта отряд, цун мугІарашка ва 10 миллион совгІа сат. Цар балхах тийша да мехка экономически потенциал дегІаяр, советски халкъа хьал-торо дІахо товяр.

МоллагІа цІей производственни заданеш, социалистически декхараш тІехкхоачашдарца белгалдоаккхаш самал я советски нахьа. ХІьта кхоанара цІей а мехка гІишлонхошца цхьана кердача толамашца белгалдоаккх республика гІишлон-монтажни организацей, гІишлон материалий а гІишлон индустре а предприятей коллективаша. 22 эзар сагах латтача республика гІишлонхой отрядо ер пятилетка дІайолаелча денз баьча балха анализ йича біубенна ала йиш я: Нохч-ГІалгІайчен экономика дегІайоалаеча, къахьегамкой вахара а культурно-бытовой а хьалеш тоадеча цо юкъедаьха даакъа геттара доккха да, аьнна.

Къаьстта хоза а хеташ белгалдаккха доагІа цхьа хІама: гІишлонхой цІей хьатІакхоачаш «Грозтрубопроводстрой» треста коллективаша хьалъяьаьккхай союзни лоархІам бола объект — «Грозный—Баку» яха нефтепровод. Болх бе йолаялийтай мехкдаьтта чаккдоахачен мехкдаьтта химических промышленность, машинаш еча, юрта боахама керда мощносташ, хьалдаьд эзараш квадратни меттараш нах чубаха цІенош, кхташ школаш, деша даха ха йоацача берий учреждениеш.

Йоккхий эргалонаш хиннай республика городашкей юрташкей. Ди массаза доал тоадуш а хозлуш а латт Нохч-ГІалгІайчен столица — г. Грозный. Хьахиннай керда улицаш, проспекташ, тоеш латт микрорайонаш.

Духхьал укх шера хьалхарча ялх бетта гІишлонхоша хьалдаьдаьхад 83 эзар квадратни метр цІенош, 420 моттиг детсадаш, 788 моттиг йола школа, цхьайола юртбоахама объекташ. Вошта аьлча, цу юкъа пайда ийцаб 157 млн. сома капитальни вложенех, болх бе йолаялийтай 94 млн сома мах кертеръа фондаш. Деша даха ха йоацача берий учреждениеш, школаш хьалъяра укх шера план дикка тІехьхоачашъе дош деннад республика гІишлонхоша.

Хьалхалаттачарна юкъа я «Чеченигушводстрой» управлене, «Грозтрубопроводстрой», «Грознефтехимремстрой» трестий, гІишлошъяра Нохч-ГІалгІай управлене, № 7 йолча треста ГМУС коллективаш. КПСС обкома бюрос, республика Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо хьалхара моттиг а хьожаеш карара кара тела ЦІе байракх еннай «Чеченигушводстрой» управленена, Сийлен грамота а луш шоллагІа моттиг хьоаннай «Чечингтазстрой» треста, кхоалагІар — «Грознефтехимремстрой» треста.

Тахан къаьстта хьоахабе боагІа шоай говзача кулгашца керда гІирсаш хьалдеш бола гІишлонхой — плотникаш, штукатураш, маляраш, каменьщикаш, монтажникаш, башенни краний машинисташ, кхыбараш. Царна юкъе кІезига бац Сийлахь-боккхача Даймехка тІемах чаккбаьнараш. Цар тахан а къонача масал телаш къахьег.

ЦхьайтталагІча пятилетка шин шерех укх шера хьалхарча ялх беттеи заданеш а социалистически декхараш а толаме кхоачашдаьд П. Черепнин, З. Бисултанов, А. Лаптев, І.-Хь. Цечоев керте латтача гІишлошъяра Нохч-ГІалгІай управленерча, А. Захриева, А. Векботовес кулгалдеча «Чечингсельстрой» трестерча бригадаша, «Грозтрубопроводстрой» трестерча Г. Дудина керте латтача сварочно-монтажни бригада, дуккхача кхычар.

Пятилетка шин шерех ах шерех планах толамс лоархІаьнй СМУ-8 бетонщица П. Дугаева, СМУ-6 бетонщикий бригадир Ш. Бисултанов, СМУ-8 штукатур Т. Борзаева, СМУ-2 штукатур О. Погорелова, № 2 йолча гІишлон материалий комбината обжигальщик Д. Мартыновский.

Лакха эффективность йолаш а дика а болх барах, общественни вахаре хьнаре даакъа лоцарах гІишлошъяра Нохч-ГІалгІай управлене СМУ-2 комплексни бригада бригадира Ш. Хадиеава 1983 шера хьожаьнй советски профсоюзий премий, «Лауреат советских профсоюзов» яха цІи а луш.

Парте XXVI съезда, КПСС ЦК майски (1982 ш.) ноябрьски (1982 ш.) Пленумий решенеш кхоачаш а еш, республика гІишлонхоша шерра социалистически ялх йоарждаьй укх шера плановн заданеш кхоачаш а тІехкхоачаш а яра. Укх шера царна хьалхашка даттараш доккхий декхараш да. Уж пайда эца бегаш ба 355 млн. сома капитальни вложенех, хьалъяьаха езаш я 409 млн. сом мах бола кертгера фондаш. Цу бехктохамеча декхарех республика гІишлонхой лоархІабергхиларах шеко яц.

И. АЛМАЗОВ,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома гІишлон отдела заведующи.

ХАНАЛ ХЬАЛХА ДІАЛУРГЬЯ

Дика накъьенай тха коллектив гІишлонхой дезача денна. «Чечингсельстрой» треста чуйоагІача № 432 йолча дІа-юха лелача механизировании колонна коллективо геннодрядагІа гІишлон-монтажни балхаш дара ворхІ бетта план 102,3 процентн ший мизаца гІишлон балхаш дера задани 101,7 процентн кхоачашъяьй. Паччахьалкхен планагІа лаьрхІачул совгІа кхоачашдаь гІишлон-монтажни балхаш итташ эзараш соммий махка да.

Дукхьал укх шера тха ПМК гІишлонхой коллективо эксплуатаце дІаеннай «Назрановский» совхозера силосни сангар, реконструкци яьй Назранерча кирпичаш еча завода, капитальни ремонт яьй цо ший базана. ХІанз Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозе цо хьалъеш я эзар бежана лаьрхІа шурий-товарни ферма помещени, централльни котельни. Уж шин объект укх шера кхоалагІа квартал чакхъялалехьа эксплуатаце дІаяла лерхІ ПМК гІишлонхоша.

ДІа-юха лелача механизированни колонна гІишлонхоша доахача къахьегама толамашта юкъе дизза дианъа лоац тха комплексни бригада коллективо а. Цхьа бутт дІабахийтабац цо шие тІанйца декхараш тІехкхоачаш ца деш. Цудухьа гІишлон-монтажни балхаш дара ворхІ бетта задани 123 процент гарга кхоачашъяьй цо.

ДІадахача шера оаха хьалдаь а даьккха эксплуатаце дІаделар Назранера 110 квартира йола цІенош, ремонт йир маслозавода, КПСС райкома, райисполкома, халкъа суда здаленга, тхоай контора. ХІанз котельни хьалъеш да тхо.

Са бригаде болх беш ва дукхача хана денз гІишлош хьалъеча къа а хьегаш, шоай балха тІа йоккха опыт йола 13 квалифицированни гІишлонхо. Цар массаьо а иверсальй сменни профессеш. Царна массанена а хов цІенош хьалдотта, линолиум Іодилла, плиткаш яха, штукатурни малярни балхаш кхоачашде. Бригадера моллагІа сага шамоташ а хиина цІагІа висача цун метта дІа а атта болх булургболаш ва бригадера хІаравар. «ЦаІ массанена тІехьа массана а цхьанена тІехьа» яхача коммунистически принципагІа къахьегача бригадерча гІишлонхоша кхоачашду гІишлон балхаш дика мара хилац.

Тхъаь кхоь шу совгІа ха я тха коллективе Угурчиева Зате болх бу. Дуккьашха ученица йолаш дІаболабир цо ший къальегама никъ. Денгара денга лаххйора гІишлонмонтажни балхаш дара говзал. Кхо бутт боалашехьа ше болх бе йолаелар из. ХІанз цхьаькха смена дІаяхийтац цо ший норма 115—120 процент кхоачаш ца еш.

Башха-дика гІишлонхой ба ала йиш йолаш ба соца ткъо шу совгІача хана къахьегаш бола Белхароева Марем, Варкиихоева Лейла, Евлоева Елизавета, кхыбараш. Шоай сменни нормаш дикка тІехкхоачашъярал совгІа, цхьаккха тайпа дакхха гІалат доацаш дика хулийт шоаш деш дола тІишлон балхаш. Уж берригаш а коммунистическа къахьегама ударникаш ба. Цига санна дукхаза а тийнай царна сийлен грамоташ, «Социалистически яхье котьъьнар» яха сийлен знакаш.

Дукхача хана денз са бригада социалистически яхь лелаеш я Ленина ордей лелаеча Местоева ПаьтІамата бригадаца. ХІара кІиргІа оаха яхье даьхача толамий итогаш ю ПМК кулгалхоша, общественни организацеша. ХІанз укх сахьате яхье хьалха латташ я Местоевас кулгалдеш йола бригада. ХІьта цуя тІехьа ца дисара тІахуваш долча оаха доаха толамаш а дог гІоадоахаш да. Цудухьа дика совгІат кийчдаь наххьадаьхад тхо гІишлонхой дезача цІейна.

Бригада гІишлонхоша шоай деррига низаш тІадерзадаьд КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума, июньски (1983 ш.) Пленума решенеш йизза кхочашъяра. ТІагІертта къовсам лоаттабу къахьегама производственни дисциплина чІоагІъяра. Цхьан дийнахьа цхьаькха дакхха бахьан а доацаш балха ца боагІаш бисар штукатураш-маляраш Мальсагова Лейлаш Гойгова Сахари. ШоалагІча дийнахьа ва доаш дийцар бригадии собрани. Ве боагІаш бола бехи а беш, бетта йоагІаш йола ахчан преми ца луш социйр царна.

Тха бригада къахьегама толамаш кхы а дикагІа хила йиш яр, нагахьа санна тха бахкагІа а доацаш дола цхьадола кхоачамбоацараш тха балха тІа ца кийслоре. Ханнахьа хьакхачац гІишлон материалаш, къаьстта маркал. Масала, бархІагІча августа іуйрийна бархІ сахьат даьлча хьаба безаш хиина маркал делкьийта мара хьакхачавар. Цхьабакъда, беш болх а боацаш Іанзар бригадера гІишлонхой. Кийчон балхаш деш хилар уж.

Тха бригада коллективо социалистически декхараш тІаийцад хІанз хьалъеш латта котельни кхоалагІа квартал чакхйоалаш бистенкха. Цхьабакъда, из кхы а хьалхагІа хьалъяь йоаккхаргхиларах дог тийша да тхо.

М. БЕЛХАРОЕВА,
Назранерча ПМК-432 комплексни бригада бригадир.

ХІанз Назране хьалъеча гІишлош эггара лоархІамегІа яр я больница. Цига шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш ба ПМК-155 Харсиев Мухьмад керте латтача каменщикий бригада коллектив.

СУРТАШ ТІА: каменщикаш М. Маашев, М. Могушкова.

С. ПУГОЕВА сурташ.

ДЕКХАРАШ ДИЗЗА КХОАЧАШДЕРГДА

ХІара шера план кхоачаш ца еш хьайоагІарех яр хьалха «Чечингиолхозстрой» треста чуйоагІача Сунженски межколхозни дІа-юха лелача механизированни колонна (МПМК) коллектив. Дукха кулгалхой хувцалора, гІишлонхой а атта сацацар укхаза, хІана аьлча болх дІабодацар, цунга хьежна кІезига дар хьанйдеш дола алапеш а. Керда кулгалхой хьожабир тха коллективе. Начальникалла вайтир В. А. Дацаев, керттера инженер волаш вера Х. Д. Горажоев. Довзаргдоацаш хувцаделар гІишлош хьалъечара гІулакхаш, хІана аьлча, цар юкъейоалайир пайда эцилза йола торонаш, кийса вІаштІехьбаьккхар къахьегами социалистически яхь, чІоагІийр къахьегама дисциплина, тоадир гІишлош хьалъеча материалаш, механизмаш, транспорт лошача боарматагІа лоаттаелга. Кулгашца деча халача балхашта механизаци йяр. гІишлонхой хувцалургболаш вІаштІехьдаьккхар гІулакх.

Уж балхаш дарах паччахьалкхен плана тІайца декхараш тІехкхоачашде йолаелар МПМК коллектив. Духхьал дІадахача шера цо эксплуатаце дІаелар «Победа» яхача колхозера зернохранилища, Іаьсий чудоахкаду помещени, Орджоникидзевски станицера берий беш. ХІанз Ассиновски яхача станице оаха хьалъеш я 280 моттиг йола берий беш. «Путь к коммунизму» яхача колхозе коартолаш дІаоттаяь лоаттара йола помещени, фельдшерско-акушерски пункт Галашка, Троицке 18 квартира йола цІенош, Орджоникидзевски станице специалисташта чуІера дола цІенош, тха болхлошта лаьрхІа 50 моттиг йола помещени.

ЦхьайтталагІча пятилетка кхоалагІча шера цхьаькха бутт дІабахийтабац МПМК коллективо ше тІанйна декхараш тІехкхоачаш ца деш. Цудухьа хьалхарча ах шера даьхача къахьегама толамий итогаш йича Сунженски районерча гІишлонхошта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг а хьоаьаш, цунна елар КПСС райкомей райисполкомей карара кара тела ЦІе байракхи цхьоалагІча степена диплом. Иштта районни сийлен Уэта тІа а йихьар из. ВорхІ бетта план 105,6 процент кхоачашъяьй гІишлонхоша, тиша аьлча дІадлара задани 126 процент кхоачашъяьй цар. Из да цар шоай дезача цІейна кийчдаь къахьегама совгІат.

Уж толамаш доахача дизза даанъа лацад тха комплексни бригада коллективо а. Укх шера Ассиновская яхача станице оаха хьалъяь йистеяьккхай 40 моттиг йола берий беш, укхаза 15 июле хьалъе йолаьй 280 моттиг йола берий беш. ХІанзлехьа хьалхара этаж хьалъетта а яьккха тхов тІатулаш да тхо цунна. Тха бригаде болх беш веррига баркІ гІишлонхо мара вац. Бригадаца керте латт ткъо шу совгІача хана гІишлош хьалъеча къахьегаш волеи ший балха тІа йоккха опыт йолеи гІишлонхо Ажигов ГІазмахьмий Бамбулат. ВорхІ бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь. ДІабахача июль бетта задани 121 процент кхоачашйир оаха.

Шин-шерІа хьахулаш дац уж къахьегама толамаш. Цун керттердар да бригада гІишлонхоша хьинар кхо ца деш къахьегари шоашта юкъера социалистически яхь кхетамца вІаштІехьъаккхари. Цхьа болхло вац тха бригаде сменни нормаш дикка тІехкхоачаш ца еш. Из вІаштІехьдоал хІара гІишлонхочун сменни профессеш хиларах. ХІара гІишлонхочунна хов цІенош дотта, штукатура-маляра балхаш де, плиткаш яха, асфальти бетони йилла. ТІехдика производственни хьокхамаш доахаш ба бригадера гІишлонхой Даейтова Роза, Ведзижев Къурейш, кхыбараш. Цхьаькха смена дІаяхийтац цар шоай нормаш 120—130 процент кхоачаш ца еш. «ХІара балха дийнахьа дисциплина тІехдикеи хьадер дуккагІен хилийтаІ» яхача деввагІа яьржача яхье халдаьна хьалха латташ хьабоагІараш уж ба.

Къахьегамен производственни дисциплина телхаерашца лира къовсам лоаттабу бригаде. Каст-каста балха тІехьавулаш хьаухар Ажигов Аюб. Цох лаьца дукха дийцар цунца. Цох хІама а ца хиина выговор а еш, бетта луча ахчан премех ваьккхар из. ТІаккха цо дика кхетадир ше каралаьца никъ дІахо бохьийтарга бойла. ХІанз цул дикагІа лоархІаш болхло вац тха бригаде.

П. АЖИГОВА,
«Чечингиолхозстрой» треста Сунженски межколхозни дІа-юха лелача механизированни колонна штукатур-маляр.

Бригада кулгалхо

Шоай балхах тІехдика кхеташи хьалхацаьи латта декхараш даим тІехкхоачашдеш йола гІишлонхой бригадаш кІезига яц Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене СМУ-8. Царех цаІ я Абдулвахабов Сайпуди керте латтача каменщикий комсомольско-кагирхой бригада коллектив. Цудухьа из бригада хьежаю болх бе бехктохкхагІа йола гІишлон объекташ хьалъеча. 1980—1983 шерашка цо даанъа а лоацаш хьалъеттай хІаране чу 280 моттиг йола йиъ берий беш, Грознера Университета яха тина, «Юность» яхача кинотеатра хьатІаяь гІишло, кхыйола объекташ. Уж ерригаш а тІехдика яьй могаяь дІайийцай паччахьалкхен комиссе. ХІанз бригада каменщикаша хьалйотташ я КПСС Нохч-ГІалгІай обкома административни здани. Цхьа моттиг кийсъялийтац цар бран йолаш гІишлон балхаш даь. Иштта лакха дикал йолаш гІишлон балхаш деш цхьа а хІара сменагІа нормаш 110—120 процент кхоачашъю цар.

Кердача къахьегама котлонашка бригада коллектив кхуваш бар малагІа низ ба теш? Цу хаттара жоп а луш, Сайпуди Сайтахметовича дуц:

— Деррига а гІишлонхоша шоай хьинари низи ца кхобеш къахьегарах хьахулаш да. Нийса вІаштІехьъяьнкхай бригаде социалистически яхь къахьегами. Хьадар фуд хьожаш дейна итогаш ю. ХалагІча участкашка хьежаюу йоккхагІа опыт йола каменщикаш. ХІаранетара доагІашдар хьадех, нахха бехктохкам айбаь. Къахьегамен производственни дисциплина телхаелта, брак ала пІендена дІадаьннад тха коллективера. Бригадера гІишлонхой цхьан карадагІа къахьегаш а ахаш ийдеш а ба.

Дага а доацаш кийсденна гІулакх дац Абдулвахабов Сайпудех гІишлонхо хилар. Ше итт класс чакхъяьккхача Грозне мастера курсаш чакх а яьа гІирсаш хьалдеча балха ваха лаьрхІар цо. Курсаш чакхъяьлча Сайпуди хьожаву Грознерча гІишлонкой кийчбеча профессиональни училище производственни дешара мастералла. Цигара Советски Эскаре гІулакх де вода из. Цига ше гІулакх деш волгІа хана тайп-тайпара гІишлош хьалъеча каменщик, мастер волаш болх бу цо.

Эскаре гІулакх а даь цІавенача тІехьагІа гІишлош хьалъеча балха еттар Сайпуди. Из гІулакх а цхьа бахьан доацаш кийсденна дацар.

— Советски Эскаре гІулакх деш волча хана дика опыт Іоайир аз. ЧІоагІа езаелар сона сай професси, йоах цо.

ХІанз динъ шу дизад Сайпуди гІишлош хьалъеча болх бу. Царех кхаь шера каменщик волаш болх беш хиннав из. Шиь гІишлонхо хилар дІахьеккар цо. Из ца зуаш дисаьар СМУ-8 кулгалхоша. Сайпуди керте а оттаваь бригада вІашагІйолла лаьрхІар цар. Цхьа шу совгІа ха мара яц бригадана из керте латта.

Со кулгалхо ва, яхаш кисашка кулгаш а дехна лелачарех вац Сайпуди Сайтахметович. Массаза а халагІча участке къахьегаш латташ хул из ше. Духхьал сай низаца тоабаш аз бригада коллектива болх, яхаш дувц бригадира. Аз хоттІоргогІа ю йоккха опыт йолча, дикагІа болча гІишлонхоех. Царех ба профгрупорг йола Вапарова Марет, Ломаев Іумар, кхыбараш.

Дика хьехамча а ва Сайпуди. Цо хьалкхебаь ба бригадере дуккагІбола гІишлонхой. Царех ба каменщикаш Исраилов Сулейман, Якубова Тамара, кхыбараш.

В. КОСТОЕВ.

Нохч-ГІалгІай гІишлон управленена чуйоагІача СпецСМУ-10 Гадаев Іумар керте латтача участка гІишлонхой къаьстта дика къахьегаш ба цхьайтталагІча пятилетка кхоалагІча шера. Цига эггара дикагІа лоархІаш йола бригада я Татаева кулгалдеш йола а монтажникий бригада. Цхьаькха смена дІаяхийтац цо ший норма 110 процентах чулкхахьа кхоачашъяь. ХІанз бригада гІишлонхой Грознерча Ка. Цеткина цІерагІча улицагІа 68 квартира йола цІенош хьалдотташ ба.

Яхье хьалха а латташ дика къахьегаш ба монтажникаш Х. Алиев, Ю. Юдичев, В. Струлев, кхыбараш.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) гІишлонхой Х. Алиев, Ю. Юдичев, В. Струлев. **И. ПЛИЕВА сурт.**

ГІИРСАШ ДЕЧУН СИЙ

«Грозтрубопроводстрой» треста чуйоагІача гІишлон организацешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхалаттачарех цаІ я СМУ-2 гІишлонхой коллектив. Грознерча Маяковски цІерагІча поселке хьалдаь дола наха чубаха цІенош дерригаш а хІана дац аьмна цар хьалдаь да. Иштта болх беча коллективе эггара дикагІа лоархІаш йолча гІишлонхой бригадий цІераш йоахача хана СМУ-2 кулгалхочо Тарамов Оалхазара эггара хьалхарчарца хьоахийр Матиев Іусмана Салмана кулгалдеш йола комплексни бригада. Ханна къона а шийна тІадилле гІулакх массала цІена кхоачашдеш а вола саг ва бригадир. Диъ шу совгІа ха мара яц из цу бригадана керте оттаваь. Цу юкъа дика тоабаьб цо ший коллектива болх. Бригадерча болхлошта дика хов цІенош хьалдотта, электросварка е, бетон йилла, столярни балхаш де. Йоккха яц бригада коллектив. Верригга укхаза къахьегаш вар ткъо гІишлонхо мара вац. Цар массане а къахьег «ЦаІ массанена тІехьа а массана цхьанена тІехьа а» яхача коммунистически принципагІа. Цудухьа хІара сменагІа нормаш 140—160 процент кхоачашъю цар. ХІьта кхоачашдеш дола гІишлон балхаш цхьаькха тайпа даккха гІалат доацаш дика хул.

— Тха коллектив бартцхьоагІо йолаш я, — йоах Матиева. Новкъосташта дика хов балха тІа хьанна фу карагІдаргда. МоллагІчо дІадоладаь дика гІулакх ца эуш дисац, массане а бе боагІаш бола мах бу цун. Керда балха веначох эшаш дола новкъостал ду, балха говзал дІалоамаю. Шоай балхах дика кхеташ бола гІишлонхой дукха ба бригаде. Царех я Арапиева Лиза, Матиев Іалихан. Овсаре къахьегарал совгІа, цхьаккха тайпа брак кийсъялийтац цар шоай балха тІа. Кирпичех пенаш дотташ цар яь арматурни обвязка тІехдика мара хилац.

Матиев Салман керте латташ йола бригада комплексни я, дуккхачар массехк балха говзал я, цудухьа балхаца дувзаденна коллективана халло найсъелча из эшаш ваз кхоач цунна. Профессиях ва тха Матиев Іалихан, яхаш дувц бригадира. Из ва электросварщик, каменщик, плотник, тракторист. Уж санна бораш кхы а ба тха, йоах цо. Цудухьа цхьа болх боашаш хилча деш хІама а доаш багІа безаш хилац гІишлонхой. цар бу кхыбола болх.

— Мишта лел шун гІулакхаш, Салман, пятилетка кхоалагІча шера? — хьаьттар аз.

— Во лелац, — аьлар цо. — Башенни кран ца хилар бахьан долаш оаха дукха балха ха зехьа йоаьй. Цудухьа лохъеннай къахьегама овсарле, хьаэцаш дола алапи. ХІанз башенни кран вІашагІъелла даьннад тхо. Механизаце управленера хьожаь яйтаІ опытни крановщица а. Ший бехкагІа балха тІа хьовзам хилийтац Осипова Любовь Петровнас.

Хьалдеш латтача цІеношка хьожаш чакх а даьнна, штабни вагонашка чудахар тхо. Укхаза цІенеи лостам болаш я. Шин истола тІа яла тановн проекташ, чертежаш. Шийх лаьца дувцара тІера ваи бригадир. Ший коллективерча нахах хоза а хеташ дувц. Са сий далар дувзаденна да бригада сий лакха латташ хиларца, яхаш дувц Салмана. Бригадо дика болх барга, цигарча порядкага, къахьегаш кхетамца вІаштІехьбаккхарга хьежжа мара хургдац коллектива къахьегама толамаш, йоах цо.

Юкъьанна ший къахьегама никъ Салмана дІаболабаьб тракторист волаш. Дукха болх баьзар цо трактора тІа. ХьатІаэттар эскаре гІулакх де вала веза ха. Цига гІишлонхо волаш къахьегаш хилар из. Башха-дика гІишлонхо хилар Салманах Эскаре гІулакх деш даьхача шерашка, цигара цІаьеча а гІишлош еча балха вахар из. Дего къоабалъеш эзаеннар из професси. 1970 шера из балха воагІа Точиев Іумар керте латтача каменщикий бригаде. Цу хана дена наха чубаха цІенош, школаш, берий бешамаш хьалъеча болх беш ва из город Грозне.

ГІишлонхой балха даькъе дика школа чакхъяьккхай цо Точиева Іумара бригаде. Цкъа шийга треста кулгалхоша бригада вІашагІ а елла болх бе дІаволале аьлча, цу балхах ше лоархІавергвац моттеш вацар Салман. Болх бе дІаволавелча цунна вакъалелар гІишлош хьалъеча шийтта шера Іовзь опыт, бокъонца вола бригадир хила гІо дир цунна бригадерча гІишлонхоша а. Укхаза хьахилар цуя боккъонца йола болхлочун характер.

Бригадерча гІишлонхоша деш дола балхаш кІезига механизаци хила да, хІьта а къахьегама эффективность лакха я. Цуя керттердар бригадира боагІ-боагІача болхлой дІайнийсбар, балха халах, техникех бнэза пайда ийбайтар, къахьегамен производственни дисциплина чІоагІъяр да. Цхьан варидагІа болх беш ба бригада болхлой. Цудухьа бригаде бац аьттув лехаш болхлой. Цхьатарра бу цар массане а болх.

В. БУРДУКОВСКИЙ.

КЪАМАЬЛАШКАРА — ХАЬДДАЧА ГIУЛАКХАШКА

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ДIАДАХАРА НАЬКЪАШ БЕЛГАЛДИР

Укх деношка Сунженски района «Серноводский» яхача совхоза коммунистий собрани хилар. Цига дийцар КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумен парте Нохч-ГIалгIай обкома X пленумен решенешкара хьадоагIа совхоза партийни организаце декхараш.

Доклад яьча парткома секретара Х. Боковен къамаьлаш даьча коммунисташен совхоза коллектива юкъе идейно - политически а массово-кхетама а болх беш карагIдаьнараш белгал а даьха керттера теркам тIабахийтар данза дисарашта, дукхийтича гIалаташта.

Наха юкъе лелабеча кхетама балхо бухсоцаш де лерхIар — йоахар собране, — из производственни планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а яр, къахьегама дисциплина чIоагIа хилийтар, хIара болхлочун сакхетам айбар. ТIехкъарча хана цу хьакъехьа цхьадола толамаш даьхаде а дисциплина телхаеш, прогулаш еш, шоашта тIадехка декхараш кхоачаш ца деш йола моттигаш хIанз а йолаш я. Алхха укх карарча шера къахьегама дисциплина толхаяьй 13 саго, прогулаш яьй 27 саго. ХIаьта а уж нах массамаьа а болхлой собранешка бийцабац, къахьегама коллективаша шоай дош аьннадац цар хьакъехьа.

Хоаш да бригадиш подрядагIа болх вIаштIехьбаккхаро мел боккха пайда лу, бакъда совхозе цу гIулакха хIинзалца хьалаьр кхоачамболаш дац — жа леладу кхо овено мара яц цу тайпарча балха тIа лаьна.

Наха интернациональни, патриотически, атеистически кхетам луш партийни организаце тоъал болх ба бале а из ма боаггIара дIакхачац гаьна ухкача жа леладеча моттигашка, укхаза кIеанга хул агитатораш, политинформатораш. Цу участкашка къахьегаш ба республика тайп - тайпарча районашкара нах, из башхало цкъаза теркалъяц идейно кхетама болх беш.

Партийни а экономически а дешар вIаштIехьдоаккхача а дац деррига лертIа. МоттигаI хинна занятеш ца хулаш, тIехьйоахаш. Кердача дешара шерага кийчлуш чIоагIа уйла тIаехийта еза къаьстта экономически де[illegible] вIаштIехьдаккхара.

Совхозе болх беш 100 совгIа катирхо ва. Царех 22 саг мара вац комсомолец волаш. Партийни а комсомольски а организацеца катирхошта юкъера болх тесса лелабара доза тешал да из.

Собране къамаьл даьча совхоза шоллагIча отделене механизаторв У. Эльсанова дийцар хIанз эггара бехктохамегIа йола ха латташ совхоза керттерча инженера А. Амаева а цу гIулакха бехктохаме болча кхычар а техника ца соцаш болх бара йоакхо во еш хилар. Тоъаш яц эша овтхалаш, доагор а даьтташ а. Ялаташ а доаьъараш а чуэпа доладуча хана цига болх бечарна моральни материальни совгIаташ дара. социалистически яхь вIаштIехьъяккхара дика мероприятеш оттаяьр. берриге кулгалхой оарцагIбаьнабар, бакъда кIеанга ха ма яьллинге хьинар лохделар. балха тIа хьалхабаьнараш а тIехьабисараш а бизбелар. Совхоза парткома а администрацена а социалистически яхье хьалхе яьккхараш та хьожаль ахчан премиш дIаяла кхай тIа вака саг кора а ца вовгIаш тахан а тIехьа дIаялаьза я премиш. ТIакха фу къамаьл хила йиш я наха юкъе кхетама болх барах. Тахан 100 тонн силос хьекхай аз. Со гIадваха ва, бакъда гIадвахар совхоза кулгалхошка дIакхьачадац. Аз се хоаставе ахац, бакъда наха беча болха мах биза бе а доагIар доагIача дIадала а деш яз, — аьлар нов. Эльсиева.

— Вай коммунисташ 600 тарга сатах латтача совхоза коллектива тIуш я. Цукна кхетам луча вайна тIабужар боккха бехктохам ба. Вайх хIаране ца бехктохам дика кхетабой КПСС ЦК июньски Пленума решенеш ма яхкара кхоачашдулургдаа вайна из доккха декхар, хIаьта из вайна карагIдаргдиларах цхьаккха шеко а яц, — аьлар доакъар кийчдара волча директора заместителя С. Магомаева.

Собране къамаьлаш даьча коммунисташа долаш долча кхоачамбоацарашта, уж хилийтара бехке болчарна йоагIаш йола критика а еш КПСС ЦК июньски Пленумо а парте Нохч-ГIалгIай обкома Х пленумо а оттадаь декхараш кхоачашдара хьадда гIулакхаш белгалдаьхар.

Т. ТУГАНОВ.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ГIУЛАКХАШ ДИКА ДАЛЕ А...

Укх деношка шоай отчетно - хоржамий собране гулбелар Сунженски района «Ассинский» яхача совхоза цехови партийни организе 45 коммунисти КПСС членалла цхьа кандидати вар. Партийни организаце секретара бригадира Уловская Таисия Михайловнас ма дарра дийцар боахама гIулакхаш, теркам тIаоваш йола цифраш йоалайир, белгалдаьккхар коммунисташ малагIча участкашта тIачIоагIбаьб, баьцадаараьшта оасар дечеи, хьувкъам чувцачеи, цар болх мишта вIаштIехьбаьккхаб.

Цар дукха болх баьб КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова ноябрьски (1982 шера), июньски (1983 шера) Пленумашка даь къамаьлаш къахьегамхошта дIадовзийташ. Цар хьинаре болх бар бахьан долаш парте арахьарча а чурча а политикаш дика кхет колхозахой. Хьинаре къахьийгар коммунисташа нарсаш чуэцача. Лоаццача хана уж чуийцар. ХIанз сихбенна кхыча баьцадаараьшта Iунал деш ба уж. ХIара денна дика толамаш доахаш хьабоагIа коммунисташ З. Волохова, М. Костина, Н. Захаров, А. Корнеева, В. Сысоев.

Отчетни хана шоай собранешка тайп-тайпара дешаш дийцад коммунисташа: кхашкара балхаш дIадоладе техника мишта кийчъяьй, баьцадаараш дIадувлга гIулакх мишта лел, хIара механизаторо социалистически декхараш тIаьцар, кхьдараш.

ХIара коммуниста партийни поручени я. З. Волохова идеологически болх лелабеш я. М. Костина халчьа тIахьожамхо я, Н. Захаров социалистически яхьа итогаш еш ва.

Дика къахьийгад коллективо дIадихача шера а. Пачхьалкхенна баьцадаараш дIадалара план кхоачашъяьй 109 процент. Цхьабакъда, соакха укх хана, таханарчул 4 процент дукхагIа чуийцабар хьувкъам.

Планаш а социалистически декхараш а кхоачашдара дика гIо ду гойтара агитаце. ХIанз хьувкъам чуэцаш латт, бригадашка йоаццаш я дIаюха кхувлаш йола агитационни вагончик, арахецаш яц молнеш. боевой листокаш, кхай тIа хилац агитбригадаш, ледара делабу клубо, библиотеко идеологически болхлошта кхетам балара болх. Цу гIулакха бехке ва коммунист С. Греков. Цо беча балхага хьожаш яц цехови партийни организаци а.

— Цхьа саг мара хьайцевац отчетни хана КПСС членна кандидаталла, — аьлар механически мастерской механика Н. Климова. — Дукха дика механизатораш ба тха коллективе. Укхаза йолаш я партийни группа, хIара коммуниста цхьаьца партийни гIулакх тIадиллад, цар уж толаме кхоачашду. ХIара Iуйрийна пхе минута болхлой хьагул а баь агитаторо къамаьл ду. Массехк шера совхоза администрацега декар ду оаха мастерской тоае яхаш. Сеарка еча слесарии, токарии цехашка болх бе лерттIа хьалаш дац. Юртбоахама техника талхаргIоацаш дIаоттае моттиг яц. Отараш, машинашта ков де аьнна массехказа партийни собранешка дийцад, хулаш хIама дац.

— Укх шера пачхьалкхенна нарсаш дIаялара план толаме кхоачашъяьй оаха, — аьлар бригадира А. Шундрина. Уж хьоккамаш кхы а лакхагIа хургдар. — нагахьа санна консервни заводо тхогара дийнахьа нарсаш 15 тоннаш дIаийъя а ца Iеш цкъадолча деношка оаха гулъяь 25—30 тонн дIаийъяларе. Юхейиса нарсаш IажегIаьле ферме хьаккарчашта дIакхухьийтар оаха. ХIанз цу тайпара гIулакх леладу кабачокашца. «Ассинский» консервни завода кулгалхоша тхога вIалла ладувгIац. Юстара латт цу гIулакха совхоза парторганизаци а.

ВорхI коммунисто цу собране къамаьл дир, гучадаьхар нийслуш дола кхоачамбоацараш, уж дIадахар тIадиллар партийни организаце керда хержача кулгалхошта.

А. САГОВ.

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

1974 шера 18 январерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дукхача шерашка цIена къахьегарах къахьегама карагIдаьннарий хам беш СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла

ЗАВОДСКОЙ РАЙОНЕ

«Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене В. И. Ленина цIерагIча Грозненски нехкдаьтта чакхдоахача заводе гIолла:

Алексеева Вера Николаевнана — оператора.
Атрашкевич Евгения Александровнана — швейцара.
Арустамов Юрий Гаргеновича — оператора.
Андреева Эра Филипповнана — йоккхагIйолча инженера.
Безуглинкова Юлия Васильевнана — уборщицана.
Борисов Борис Павловича — электросварщика.
Белоус Федор Филимоновича — грузчика.
Борисов Георгий Владимировича — машиниста.
Бурлакова Вера Петровнана — оператора.
Барильникова Валентина Александровнана — уборщицана.
Баранов Николай Александровича — машиниста.
Белоусова Таисия Карповнана — оператора.
Бубнова Лидия Николаевнана — оператора.
Генерозов Евгений Семеновича — чистильщика.
Дьяконович Мария Андреевнана — оператора.
Долгов Николай Александровича — машиниста.
Дружинина Нина Дмитриевнана — оператора.
Жукова Надежда Кирилловнана — оператора.
Жукова Анна Тимофеевнана — штукатура-маляра.
Жуваго Федор Петровича — слесара.
Золотова Светлана Назаровнана — оператора.
Золотовская Анна Ивановнана — оператора.
Золотова Мария Сидоровнана — оператора.
Зырянов Евгений Михайловича — грузчика.
Ильичев Николай Андреевича — слесара.
Ишева Мария Васильевнана — швейцара.
Коростелева Валентина Васильевнана — изолировщицана.
Кудрявцев Николай Фроловича — слесара.
Касинцев Алексей Андреевича — медника.
Колбасникова Александра Трифоновнана — уборщицана.
Крылов Александр Александровича — газосварщика.
Кургаева Любовь Сергеевнана — швейцара.
Кукушкина Софья Павловнана — уборщицана.
Карнаухова Вера Ивановнана — завхоза.
Лазаренко Екатерина Федоровнана — болхлочоа.
Ленов Иван Ивановича — установка начальника.
Левашова Любовь Георгиевнана — йоккхагIйолча оператора.
Литвинов Николай Андреевича — слесара.
Мусаев Вахьмада — оператора.
[illegible] Вячеслав Ивановича — слесара.
Мельник Екатерина Сергеевнана — швея-мотористкана.
Миленина Анастасия Антоновнана — уборщицана.
Несовец Нина Тимофеевнана — оператора.
Неункина Клавдия Яковлевнана — машиниста.
Напримеров Иван Ивановича — оператора.
Осколков Афанасий Лазаровича — слесара.
Проценко Мария Васильевнана — болхлочоа.
Почтарев Николай Федоровича — йоккхагIйолча оператора.
Петренко Анна Ивановнана — уборщицана.
Поколодина Валентина Сергеевнана — оператора.
Плотникова Нина Елизаровнана — уборщицана.
Пушкарская Любовь Семеновнана — машиниста.
Рамбаров Вениамин Наумовича — слесара.
Ржевский Павел Николаевича — слесара.
Разуваев Аркадий Ивановича — оператора.
Соскваторова Мария Григорьевнана — оператора.
Смахтин Федор Мироновича — электромонтера.
Симончик Зинаида Ивановнана — оператора.
Синицына Валентина Степановнана — оператора.
Стодеревская Римма Ивановнана — оператора.
Сударкина Елена Максимовнана — машиниста.
Скворцова Надежда Григорьевнана — уборщицана.
Стародубцев Владимир Матвеевича — электромонтера.
Тарасова Зинаида Ефимовнана — машиниста.
Федюшкина Алимпиада Ивановнана — уборщицана.
Юрченко Иван Нифодьевича — слесара.
Яковлева Вера Тимофеевнана — оператора.
Яковлева Зинаида Гавриловнана — лаборанта.

СССР 50 шу дизаре цIерагIча Грозненски химически заводе гIолла:

Акинин Николай Яковлевича — машиниста.
Аксенов Дмитрий Андреевича — электромонтера.
Бухнова Валентина Федоровнана — аппаратчицана.
Зосимова Нина Тимофеевнана — аппаратчицана.
Игнатьев Юрий Алексеевича — слесара.
Кондинова Мария Петровнана — аппаратчицана.
Козынченко Василий Семеновича — машиниста.
Лиманская Зарьяе Гарафутдиновнана — загрузчица-выгрузчицана.
Михайлова Светлана Вениаминовнана — секретарь-машинисткана.
Пономарева Клавдия Григорьевнана — машиниста.
Сырыникова Елена Ивановнана — аппаратчицана.
Тимошина Раиса Андреевнана — аппаратчицана.
Тарабрин Виктор Степановича — отделене начальника.
Хаджимурадова Нанач Айбаевнана — уборщицана.
Юдина Клавдия Ивановнана — аппаратчицана.
Юсупова Румина — уборщицана.

Грозненски радиотехнически [illegible]

Бывалов Борис Григорьевича — электромонтера.
Деева Александра Андреевнана — обработчицана.
Древлого Надежда Васильевнана — контролера.
Кочкодаева Раиса Тихоновнана — монтажницана.
Лавриненко Валентина Ивановнана — нормировщицана.
Лутай Мария Митрофановнана — слесара.
Маркова Евгения Михайловнана — обработчицана.
Мельникова Мария Гавриловнана — контролера.
Мочалова Антонина Андреевнана — маляра.
Ширина Таисия Ивановнана — термиста.
Шептук Екатерина Петровнана — обработчицана.

«Промтовары» яхача грозненски розничи торгови объединене гIолла:

Акаева Сабила Джитиевнана — уборщицана.
Вагирян Елена Тиграновнана — йоккхагIйолча продавеца.
Хадикова Макка Теджиевнана — продавеца.
Эдельбиева Зулай Юсуповнана — кассира.
Ковалева Анна Тихоновнана — № 1 йолча тика директора.

Столовой Грозненски тресте гIолла:

Аванесова Маргуша Самсоновнана — буфетчицана.
Железникова Александра Николаевнана — болхлочоа.
Мирзоева Зулай Джанаралиевнана — йоккхагIйолча бухгалтера.
Сальникова Акулина Трифоновнана — уборщицана.
Устаева Мария Саидовнана — уборщицана.

«Грозгорпарикмахерские» яхача объединене гIолла:

Абрамова Осанна Акоповнана — парикмахера.
Айриева Фаина Ивановнана — парикмахера.
Магомадова Жамилат Халидовнана — техничкана.
Саркисов Александр Макаровича — парикмахера.
Холзонова Валентина Ивановнана — парикмахера.

«Чечингстройтранс» яхача производственни автотранспортни объединене гIолла:

Кадацкий Алексей Федоровича — газоэлектросварщика.
Трубицин Сергей Яковлевича — кхерамазен техника йоккхагIйолча инженера.
Чахкиев Юрий Иосифовича — шофера.

Водоснабжене, канализаце бIеха хиш цIенддара управлене гIолла:

Колесникова Анна Пантелеевнана — аппаратчицана.
Кожурова Антонина Александровнана — оператора.
Мань Николай Гидалиевича — слесара.
Шевченко Зоя Федоровнана — оператора.

«Чечингремстрой» треста наькъаши тIаьхи техкача управлене гIолла:

Гелданова Ксесена — болхлочоа.
Курман Василида Константиновнана — болхлочоа.

«Кавэлектромонтаж» яхача треста Грозненски монтажни управлене гIолла:

Дегтярюк Лидия Алексеевнана — экономиста.
Курдогло Василий Дмитриевича — маляра.
Макартушин Григорий Аршаковича — маляра.

«Грознефтехимремстрой» тресте гIолла:

Абаева Аймапена — штукатур-маляра.
Джавадов Рачик Николаевича — плотника.
Ильева Раиса Стефановнана — № 108 йолча детсада завхоза.
Михтеева Кокана — штукатур-маляра.

Нохч-ГIалгIай гIишлош управлене № 8 йолча СМУ гIолла:

Абдулаева Алубика — [illegible]штукатура.
Фомичев Григорий Васильевича — каменщика.

«Чечингрстрой» треста гIишлош еча механизаци ара управлене гIолла:

Мутаева Тамарена — асфальтировщицана.
Тенсуркаев Аьхмада — асфальтировщика.

Болх беча кагирхой № 5 йолча юкъерча школе гIолла:

Клинович Римма Федоровнана — хьехархочоа.
Песковатская Мария Михайловнана — завхоза.

«Грозгорводоканал» яхача управлене гIолла:

Родионов Владимир Игнатьевича — слесара.
Роговский Василий Михайловича — слесара.

Грозненски биохимически заводе гIолла:

Джанаралиева Айсета — фасовщицана.
Юсупова ЯрагIена — загрузчика-выгрузчика.

Кхыча предприятешка гIолла:

Бирюкова Анна Яковлевнана — Нохч-ГIалгIай транспортни управлене ОМТС грузчик-экспедитора.
Дорошенко Петр Григорьевича — «Ставропольпромвентиляция» яхача треста монтажни управлене № 1 йолча участка мастера.
Захарова Мария Даниловнана — «Грозэнергоремонт» ремонтно - наладочни предприяте огнеупорщицана.
Конев Павел Васильевича — хозрасчетни участка машиниста.
Котов Георгий Тимофеевича — «Грозэнерго» яхача РЭУ Малхбоалехьарча электрически сетий электромонтера.
Леусова Мария Ивановнана — № 1 йолча гIишлош материалий комбината болхлочоа.
Логинова Клара Андреевнана — Стройбанка контора управляющена.
Маличко Валентина Ивановнана — халкъа образоване Грозненски городской отдела методиста.
Мещерякова Раиса Сергеевнана — линейни производственно - диспетчерски станце караула начальника.
Семикова Татьяна Ивановнана — наливной станце бухгалтера.
Черниченко Вера Иосифовнана — ПОГНОС спец РМЦ центральни склада заведующена.
Шилохта Лидия Васильевнана — «Чеченингушрыба» яхача объединене йоккхагIйолча экономиста.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный,
1983 шу, 28 июль.

ИНДЕ КЪАМАН ЦIЕЙ — ЦIИЯ ЛОIАМЕ ХИЛАРА ДИ ДЕЗДЕШ (15 август)

ДЕЛИ (сурта тIа) — Инде эггара баьццарагIа йолча городех цаI. ХIанз цун еррига территорех кхоалагIа дакъа тарга яр делийцашъ чIоагIа безам а болаш садоIаш йола паркаши скверашi йолаш я.

ТАСС фотохроника.

ИНИЦИАТИВЕИ ОПЫТИ

ОСТАНКИНА ШУРИЙ ТОАТОЛГАШ

Останкински шурий комбината кхо миллион болча москвичашта лоаттаю шоаьтка ялх тайпара продукци. Маьхага диллача из йолча столица Кировски района промышленни продукце ялхагIа дaакъа да из.

Комбинатера цIевал цецвоаккхаш я: кIай тховнаш, кIай пешаш, болхлой кIай халаташи кийнилгаши. Бакъда, Останкински комбинате йолаш са бIарго безам чинна кIолда бердашкара шурий тоатолгаш доацаш дар. Уж дIалочкъадаь да къегача болата йоккхийча агрегаташка. Чаме продукци конвейера тIа йоал хоазача упаковкашка — еррига процессаш автоматизировани я.

ЧIоагIа «чаме» цIераш я комбинатерча бригадай а. Масала, крема бригада, тIоаш, нахча бригада, кIолда сырний бригада. Керттерча цехашка болх бераш дукхагIа кхалнах ба. Болх сиха, говза бу цар. Чоалхаенча автоматаш тIа хитта дика болх мишта булу парга? Из хаттар дир аз Земцова Валентинайга. Из коммунистически къахьегама ударник, РСФСР Лакхехьарча Совета депутат я, керте латт диетически кIолда — предприятерча дикагIчарех цаI йолча бригадана.

— Цкъа-дале,—аьлар цо — лоархIам болаш да малагIа операци, малагIа автомат хьаьна дикагIа йоа, бригада торонех бизагIа пайда эаргбоалаш. ЦаI йолча карарлах оаха болх бу кхоалагIа шу да, хIаьта моллагIа операци йолча цхьаннена когаметта вож дIаотта йиш йолаш ва. ХIаьта хIаравар цхьей говзал йолаш ва. Цул совгIа, дукхагIча бригадашта керте латт тха слесараш-наладчикаш. Цо айду механизмаша лерттIа болх барах бола цар бехктохам.

Земцовай бригаде бархI саг ва. Юкъера лаьрхIача ткъаь итт шу даьннад хIаране. ХIаьта комбинате болх бу юкъера ха—итт шу. Валентина ше укхаза еннай пхийтта шу хьалха, техническо училища а яьккха. Цул хьалха юрта яьхай. Нана доярка яр. Валентинас цунна гIо дора ферме.

— Шура еза сона,—йоах Валентинас.

— Сона а еза, — мукIарл ду аз.

— А. укхаза хьыдар да, — корта эгабу цо. — Ялат леладечоа ший ялат, кха дезаш санна да из. Сона дика хов шурий хIара литрта мел къахьегам дIабода. Конвейерга хьежаш хьона хоза упаковкаш йола продукци мара гац. хIаьта сона дагаух сабелгало йоалаш ферме а гIой «Елочка» яхача установкаша яйса доахан дийтта ха. Мел ха дIаяхай, хIаьта а тахан долаш санна хет, Iатта кулг хьакхар, хIаьта оагIув бIайха. Кулга дагадоагIа. Тешаций хьо? Юрташка Iаттах хьалха дезал кхоабар ма оаларий. Бидонаш чу еттар шура цхьа тIадам а Iобахийтар кхерар. ХIаьта хIана а шура хIара тIадам дагабоал.

Тайп-тайпара ба уж комбината болхлой. Цхьабараш Валентина санна цхьан хана юрта баьхаб. КIеанга бац предприяте городе баьнаш а. Бакъда, шура лархIар, езар «пхьа тIадам Iо ца бахийта гIертар» ерригача комбината балхах доаллар да.

Цудухьа предприяте балха тIа керттара а хиниа дIаэттар стерилизовании мора шура ара ца хецар: из ца талхаш дукхагIа латт.

Цхьан бригада цIера уйла тIаьхийтар аз — дикъаьв мора доаккхар. Мора, хоаш ма хиллара, кIолд яьккхача ма доалий. Дикъа хIана ду из? Дикъа дaь мора шекар техача башха дика бийдал хиннай кондитерски фабрикаша. Из хьадара технологи кийчъяь массехк шу хьалха Останкински комбинате. Тахан Москвап кондитерски фабрикаша укхазара хIара шера дIаэц 800 тонн гаргга из бийдал. Сенах латт цун дикал? Останкински мора теха йола кондитераша ма аллара, «помада» чуеллача конфеташа ца талхаш дукха ха йоакх. ХIаьта хIанза хьайча санна йолаш цар мел ха йоакх хIанз а цхьанена хиц. Останкински декъа мора теха хьаль конфеташ цхьан, шин, кхаьметтал кхаь шера ца талхаш латт. хIанзa хьаьъча шоай «Янтарел» хIанма а эргаш йоацаш. ХIаьта чам а байнабац печенеш-м дикагIа чам болаш а хул. 80 тонн мора — кхояьй из массел йинкъаь шура. ХIаьта цар маьлаш чIоагIа эргаш да.

Останкински комбинате дикъдаь мора леладу «шекар ца тохаш дар» плавлении нахчаш еш. ХьалхагIа цига лелайора наха из доецаш а чIоагIа дIаэцаш йола вахчаш. ХIанз цхьадолча даьхкe цар метта леладу мора. Цу тIа а плавлении нахчаш кIаьдагIа, хоагIа я. Ваь ихом — шера 100 тонн дикал лакха йола нахча.

ШоллагIа чакхйоаха бийдал — из термин Останкински комбинате лелаеш яц. Мора, шар, чакхъьккха шура — «цхьатарра боаьъ а йолаш» гIулакха дIайохийт, традиционно керттера лаьрхIа бийлал санна. Кхетадеш ма хиллара, дикала зе а ца деш. Соший кремаш хьацаргъп вай. Столичи тикашка уж йола дукха ха яц, бакъда тIабетталуш дIаийю. чам болаш я. ХIаьта уж кремаш хьаю хьовнал дIаьникхача шурах — отходаш йоацача технологегIа.

Дукхачарна хов хургдац кхачан отрасль эггара чоалханегIеи къахьегам дукха дIабодаш йолга. ХIаьта Iуйрийна тиха чу шура яха кхача москвича дагалохе тамаш я из бийсанна предприяте кийчъяь йоага.

Аьттув боаца бийсанара смена дIаякххар дукха (укхаза болх бераш дукхагIа кхалнах ба). Останкински комбинате хьалъеш я керда производственни корпус. Технико тIехкьара аьнача деша ларде тIа хьалъеча цо стерилизовании мора шура аракецаргьяц — Iуйрийна хилийта.

ХIаьта нахча, кIолд, кIолдах ю хIамаш хьаю пхьаш цхьан сменагIа болх беш йола дукха ха я. Вешта аьнна, смена шиъ хила йоагIа, Iуйрийнен сарахьен. Бакъда цу цехий болхлоша дехарагIа, профсоюзни организаце бокъо а енна, укхаза болх бе болабелнаб Iуйрийна бархI сахьат даьлча дени сайрийна бархI сахьат далладца ди юкъа.

Предприяте болхлой йоахко яр — из хIанзара оборудовани аьттув бола сменности хинна Iац. Комбинате шоана хоза а хеташ дувцаргда заказий нетолах (кхоана цIагIа эшача товарашта заказ де йиш я цига), башхадикача берий шин учреждених, пионерски лагерах. Дуцарга хIара ерача дийнахьа предприяте ателье дикалаша моллагIа бароьъа: яйгача кочагара полтога кхаччалца хьаде заказаш дIаийдеш хиларах а. Цул тIехьагIа цо дехаргда конференц - зале. хIаьта цун «лоаяйна» Чистякова Линас доккхал а деш хьахьокхаргья из Iалаьмате йоккха, башха-дика помещени, къаьстта уйла тIайоайтаргья паркета (съездий Дворецe санна!). ЧIоагIа дага тоам а хулаш соцаргья «Шура» яхача Московски производственни объединене — советско - болгарски доттагIалеи Общества юкъхьанарча организаце — болгарски коллегашца дукхача хана дешна деладеча доттагIала хетальча экспозицена хьалхашка. Чистякова Лина — объединенерча ОСВД комитета секретарь.

Дукха ха йоаццаш Софера цIавенаа объединене керттера инженер советско-болгарски доттагIала общества активист Хрячков Михаил.

— Со пхе дийнахьа мара хилазар цига, — дийцар цо. — ХIаьта софийски «Сердиче» хила мара йиш хилансар. Реконструкци яь завод чIоагIа безам тIаоаш яр. Сона дега тоам хилар болгарски пищевикаша врахеца керда хIамаш ийзача. Дега чу дитар «Сердике» директора аьннар: «Оаха арахец шура — хецаче — «могашал». ХIаьта тхо, москвичаш, цо яхачо тIехьа да.

БОГАТЫХ Мария, АПН корреспондент.

ДЕЗАЛА ЭКИПАЖ

Гудермесски автотранспортни предприяте водителалла Хамзаев Хасали Решиевич болх беш вола 25 шу совгIа ха я. Дукха хIама ховш воаца къона шофер вар из укхаза эггара хьалха болх бе венача хана, бакъда, хIана хара, шийна болх дикагIа бовзара тIера вола зIамсаглув воакъосташа, гIо ду шийн професси дикагIа караерзаяра. Дуйха ха ялалехьа цхьоалагIча класса шофер хул из.

Из хьожаву вахта лелаеш автобуса тIа. Цун декхар да Гудермесски медиинструментий заводе къахьегаш бола ВIачи-Юрта баха болхлой балха хьаккхувлар а уж балхара баьнначул тIехьагIа юха цIаккхувлар а. Дукха ха я цо цу маршрутагIа вах дIа-юха кхувла. Цу юкъа доккха сий даьккхад цо шийн пассажирашта юкъе.

Цунна тешал ду Хасали Решиевичах дика мел дар оалаш автобоалама кулгалхошка ухача кайкъаташа.

— Шийна тIачIоагIъаьча техникана вовза волча дас санна доалдеш къахьег Х. Хамзаева, — йоах автобоахама механика С. Эльдарова, —цудухьа капитальни ремонт ца еш 200 эзар километр никъ баь яьннай цо лелхаш йола автобус.

Дика тIехье кхеъяй Хасали Решиевича. Сменщик а волаш цунца цхьана автобуса тIа болх беш ва цун воI Зайндя. Из къона коммунист ва. Ший даьга хьежжа дика къахьегаш, шийн декхараш кхоачашдара шийн низ хьинара ца кходеш, шийн даьл дукха тIехьа ца вусаш хьовогIаш ва ХамзаевгIар экипажера зIамагIвар.

Дика производственникаш хиларех тарра байза Iац ХамзаевгIар. Уж ба дика общественникаш а. ВоккхагIвар предприяте профсоюзни комитета член ва, зIамагIвар — халкъа дружинник.

ХIаране цIена кхоачашду шоай общественни декхараш. ХамзаевгIар дезало, хьаьнала болхлой дезал ше хиларах тарра, дика масал тел массанена а. Уж санна бола дезалаш кIезига бац тха районе.

Н. БОРИСОВ.

ТАХАН — ФИЗКУЛЬТУРНИКА ДИ

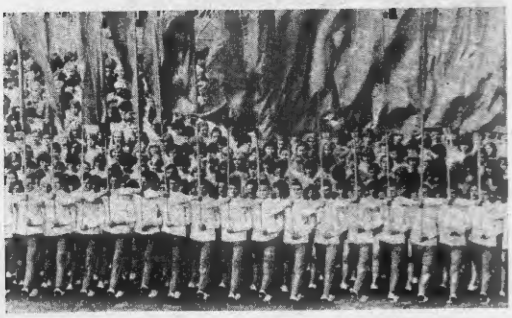

В. Ук Да-сина сурт. (ТАСС фотохроника).

УНАХЦIЕНОН ДIОАГIА

Физкультура а спорт а езарашта, царна юкъе шоаш даакъа лоацираштa хIаьта a нета и, дика довзаш да вай мехкахоша — физкультурникаша а спортсменаша а Ерригсоюзни а дунен халкъашта юкъерча а яхьашка доахаш дола толамаш. Цо хьахойт Нохч - ГIалгIайчене спортивно - массови болх дIабахьара белгалдара опыт Iоаль хилар.

1,4 миллионал дукхагIа нах ца бахачи крайй, автономни республикашта, областашта юкъе соахка нъркана социалистически яхье Нохч-ГIалгIайчено кхоалагIа моттиг яьккхар.

Физкультура а спорт а езарашта дикка хьалаш хьадаьд вай республике. Йолаш я нйс стадион, кхоъ бассейн, бIаьш ловзарий майдаш а футболан майдаш а. Предприятешка, организацешка, школашка, вузашка болх беш я 1082 физкультурникий коллектив. Вахара юкъе а дезна дIаэттачь гIулакхех да ГТО нормативаш дIалуш хилар. Уж дика дIалуш бола нах эзараш ба тайп-тайпарчи республика къахьегама коллективашка.

Къаьстта дика толамаш доахаш хьабоагIа вай республика шоай лоIамагIа йолча спортивни общества спортсменаш. Масала, Нохч-ГIалгIайн республиканскi «Спартак» яхача ДСО-ух шера 50 СССР спорта мастерала кандидат кийчве лерхIе, уж йоваткъа сагата дIакхоачаш кийчвавь. ХIаналe кийчваьв 300 саг хьалхара разряднйк, и. кх. дI.

Дика вовзаш ва вай республике «Динамо» яхача ДСО спортсмен, классически хьисапе кIалтохаргах латаш вола Мулаев Хаваж-Вауди. Из ва дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер. Классически хьисапе кIалтохаргах латара Россе чемпион а. И. Поддубнена хетаьлча Вильнюсе хиннача деррига дунен яхьашка а хьалхара моттиг яьккхар цо.

ХIаьта малав вай республике «Трудовые резервы» яхача республиканскi ДСО чубоагIа спортсменкаш Бабина Ирина Хамзатова Аьсети ца йовзаш.

СССР чемпионаташка цкъа коталонаш лаьха Iийнабиц уж акробатиках, призераш хинnaб дунен халкъашта юкъерча яхьашка. Дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастераш — уж дика бовз вай мехкарча акробатиках болча специалисташта.

Цу тайпара дукха дувца мегаргдолаш дукха спортсменаш кхебаьб вай республика. Царех ва штангист, дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер Арсамаков Исраьил. Дукха ха йоваш чакхъьяначу СССР халкъий VIII Спартакиаде дото медаль яьккхар цо.

СУРТАШ ТIА: шиъ лоIамагIа кIалтохаргах латаш вола Х.-В. Мулаев; дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастераш А. Хамзатова, И. Бабина.

З. БАТЧАЕВА суртан.

ВАЙ ВАХАРА ХЬИСАП

СССР халкъаш вIашагIкхетар: дерригдунен лоархIам бола опыт

АПН корреспондента хаттарашта шоа ду къамий отношеней дешаашта волча цIи хезача специалиста философски Iилмай кандидата Сандбаев Тамба.

— 20-ча шерашка демографически статистика СССР-е белгалдоахар 200 гаргга къамн пародности, хIаьта 70—80 шерашка — шоаза хIана дац аьнна нIезаргIа: 100-нел кIезига дукхагIа. Сенца доаьхаргда из?

— Цхьадолча даьнье Советски Iаьдала шерашка Iалаьмате шера даьрика а кIоарга а этнографически тохнамаш бахьан долаш демографически номенклатура ниисъярна. Бакъда, керттера бахьан укхаза кхыдар да — социализм хьаьльяро сихъяь йола этнически консолидаци, берригача мехка, эгара хьалха хьалхагIа тIехьайнса хинначa йистошка а йоагIаш берригача мехка экономикей культурен дегIаяр.

— Фуд из этнически консолидаци яхилга?

— Къаьст-къаьста этнически общносташ йоккхагIа а чIоагIагIа а хулаш вIашагIкхетар. Хьалхxе а аргда аз: уж тайпа процессаш Советски Союзе хинна ца Iеш дерригача Лаьтта а хул.

Ниттa французски къам хьахилар кертгерча даькъе шин народностех — провансальски къулбaседафранцузски. царех хIараяр шийн аргIин хьахиннар. хьалха къаьст-къаьстача хинна шоайла гаргала йолча племенаех. Е хьацаргда вай цхьаькха масал. Къонаць паччахьалкхенех дукхаираш. оалаш ма хиларе, племенашкара народносташка, дIахо къамашка бодача наькъат ах никъ баь маре яьнащ. Белгалдоаккхарга аз, халкъаша кортамукъале иккхаро практически массанахьа а сихъьяй из этнически процесс, вIаши гарга даха а вIашагIкхета а безам хилар чIоагI а деш. ЦIераш лаьха процесс сихагIа хул колониализмо дуъ Iокхесса мехкаш социально-экономически дегIа ма доагIа.

— Уж тайпа процессай миштa хилар 1917 шера Российски импери ехача хьахиннача дукха къамаш дахача цаI йола ССР Союза хинна дIаэттача йоккхагIча державе?

— СССР этнически консолидаце процессаш керттерча даькъе чакхъяьлар 40 гIа шераш дIадоалаш. XX бIаьшере йолалуш Россе дерригаш а кхар саина доле халкъаш. дукха хьалха хьахинна эрсий е латышний къамаш а из е вож хан-юкъах деина дар. Моттигера цхьайола башхалоаш хизарагIа эрсех шоаш хьапъоастабеш бар. Камчаткера камчадалаш, Доиера казакаш, н. кх. дI. Iатышел — латгальцаш, земгальцаш, курземцаш, видземцаш. Тlаккха сен дувц феодальни племенаш хилалехьара къьнаро гIулакхаш леладаьча тIехьадиcача Къулбаседерча е Юкъерча Азерча халкъий этнически дукхалах.

Юкъерча Азе йоккхагIа а дикка дегIасна а этнос яр узбекаш. Бакъда, цхьайола цар группаш — курамиицаш, кыпчакаш, карлукаш, кхыбараш, шоаш къаьст-къаьста хилар дIа а ца доаккхаш, шоаш узбекех лоархIаш бадар, хIаьта 1926 шера перепись йолаш къаьстта народносташ саина дIаязлора. Цхьа ха яьлча, хIаьта а, шоаш лархIа а боагIаш узбекаш лархIа баьлер уж: гаргара хилара бувзам кхета а бир чIоагI а белар 1959 шера перепись йолаш шоих узбекаш оалар берригача курамиицаша, берригаш а хIана бац аьнача кыпчакаша, кхычар. Уж тайпа масалаш дукха да. Ходала йиш я, масала, вахашцаш, рушанцаш, кхыбола памирски лоамарой леррагIа таджикашца вIашагIкхетар, талышаши таташи азербайджанцашца.

Халкъаш вIашагIкхетаро эшадора уж хьалха хийра шоаш къаьста хилар, бакъда эшадацар шоам башкало йолаш хилар. Дагадоханиттаргда аз: СССР 50 гаргача мехьшинстваша шоай йовзув хилар, хIаьта цуннца цхьана шоай культура традицеш дегIайоалае торо хьахилар. Цхьанха а: СССР хьахилар итташ къаман - паччахьалкхен вIашагIкхетараш.

— Этнографически яхар фуд советски Iилманхоша дIахо техкад аьлар Iа. Хьудда [illegible] доладе йиш ярий цу хьакъехьа?

— Йиш я. СибарегIен къулбехьа Минусински котловине баьхачарех Октябрьски революци хилалехьа цаха аларал соигIа. Iилма литературе а минусински абаканцин «татараш» оалар. ХIаьта советски этнографе гучадаьккхачох уж бар качинцаш, сагайцаш, койбалаш, бельтираш. ТIехьагIа цхьа народность хинна вIашагI а кхийтта къаьнарча енисейски киргизий цIи — хакасаш аьлар тIаьнщар цар. Из этноним дунен Iилма литературе чIоагIденнад из саина дараца. хьалха харцахьа «татараш» оалаш хиннача алтайций е шорций яр саина.

Боккъонца бола татараш дукха зама хьалхагIа дена керттерча даькъе Поволжье баьхаб. Царна юкъера дукхача ханa шоаш хьакъестабеш бар кряшенаш, мишараш, нагайбакаш, кхыйола къаьста группаш. Бакъда, леррагIа уж вIашагIкхийттар шин паччахьалкхел къамача цаI дола къам а хинна: РСФСР-е вIашагIъеллий Татарски АССР. Российски Федераце хIанз кхы а 13 автономни республика, 5 автономни область (царца Хакасски Горно - Алтайски), 10 автономни округ я.

— ССР Союза халкъаш вIашагIкхетар сихдьяр фуд?

— Цу хаттара хьалда йоп лу са коллега профессора Козлов Виктора «СССР къамаш» яхача бахха тIа (Москва. 1982). Аз лоаша мара аргдац.

Социалистически революци йича вай мехка халкъаш чоалхане дешаш къестаде дьалар; расови е кхыдолча моастагIала оалаш дIадахар, хьалха колониальни йистош хиннарий тIехьайнсар дIадаккхар, къамий паччахьадкхел. ССР Союзе дегIаденача экономикаи шоаI культуран цаI йола система хьяр. Мехка индустриализаци, юрта боахама коллективизаци, культурни революци яро, кхыча хувцамаша хийцар вай ерригача дукха къамаш дахача держава юхь-сибат. ДIаяхача замах халкъашта диса прогресс е кхьатерро торонаш ца хилар дIадаьккхар. ВIашагIкхетара новкъарле еш хинна бIаьшеренашкара хьадоагIа этнически къаьста хилара уйла, шоаш къаьста хила гIертар дIадаьккхар. Хьахилар хIанз керда исторически цаIал — советски халкъ оала социалистически къамаш.

«Къамий отношенешка 60 шера хиннача бакъдолча хувцамаша тешал ду эксплуататорски строе вайна дитача тайпара дола къамаш дош толаме къоастадара, хьадда а кхы юхадоагIаргдоацаш а къоастадара», — аьлар «СССР кховзткъа шу» яхача доклада тIа КПСС ЦК Генеральни секретаро Ю. В. Андропова.

Цу дерригне а гIо дар уж консолидацега дугаш хинна тайп-тайпара атничесьа общносташ хьинаре гарга яхара. Цхьаьхал арг а да белгал я дерха аз: из сихдир социализм хьаьяро. СССР ерригача республикашта экономикен культурен динамично дегIаахаро.

ЗАБИРОВ Булат. (АПН).

ЮРТАРА КУЛЬТУРА ЦIА

Юртарча вахьа, къахьегамхой культурни хьашташ дика кхоачашдарах Малгобенски района чуйоагIача юрташкарча культура цIеношта юкъе белгала да СоагIапчара культура ЦIа. Цу чу боах беш шин саг мара вац — директори художествении кулгалхои. Бакъда, шиъ мара веце а, болх «кхехкаш» ба ала мегаргда цига.

Цу культура ЦIагIа болх беш я массеха кружок. Къаьстта а теркам тIаоарех я халхарен хоровойи кружонаш. Цига ухаш дола бераш СоагIапчарча школай дешархой ба.

— Уж кружокаш вIашагIйоххаш, — дуаш культура ЦIен художествении кулгалхочо М. С. Коригова, — эгара тьалха со дагаяьлар школашка иллеш хьехаш болча хьехархошца, хIаьа аьлча, царел дикагIа сага ховргдац малагIа бер илли алара, халха дарара тIера да. — Цар гIоаца хоровой кружока лаьрхIа оазаш нийса ека итт дешархо къоаставир, хIаьта халхара кружока лаьрхIа ялх кIаьнк ниттал йиIигаши къоастайир. Цул совгIа, боккъонца из гIулакх делаш, кружокашка тешпаме хьаухаргдолаш дий хьенар бераш.

Нитта вIашагIтеха кружокаш дика болх беш хьайоагIа тоъал ха я. Цар болх бара мел эша хьалаш долаш да культура ЦIагIа. Болаш ба шин пандар, илайтта — кIаьнкаштеи итт — йиIигаштен йола костюмаш.

ХIанз юртахой, «Сагопшинский» яхача винсовхоза къахьегамхой шоай иллешца, халхарашца дое хьоасташ хьабоагIа къона самодеятельни артисташ. Цхьа бутт дIабахабац шоза, кхоза уж цу совхоза болхлоаца вIашагI ца кхеташ. Уж хул шурий-товарни ферме, механизатораш, комсаш лелаераш болча бахе. Къаьстта а къахьегамхошта дезаденнарех да Медова Лейлас, Медов Башира, Цечоева Мовлатхана, Коригова Маккас дIаоала иллеш, деш дола халхараш. ХIаьта уж дукхагIча даькъе интернациональни чулоацам а болаш да.

— Цул совгIа, — аьлар культура ЦIен директора У.-Г. Х. Коригова, — оаха йоакхо еча гIулакхех да накха юкъе беш бола кхетам балара болх. — Из да атеистически, интернациональни, патриотически, къахьегама кхетам балар. — Юртара нах гул а бий чакхйоах оаха беседаш, лекцеш. Цу балхе тхона даим гIо деш ба: № 19 йолча юкъерча школа организатор А. Галаева, № 8 йолча бархIшерарча школа директор Т. Бокова, «Сагопшинский» винсовхоза парторг М. Боков, агроном И. Гандолоев, кхыбараш.

Нитта фильмаги хьама гулбеннача наха хьалхашка а фильм доладалале къамаьлаш ду.

Къаьстта дика традици а хинна дIаэттарех да культура ЦIагIа кулаш доле дикагIболча къахьегамхошцара вIашагIкхетараш. Масала, цу тайпара вIашагIкхетараш хиннад «Сагопшинский» винсовхоза доярказцца Б. Кориговаца, Д. Евлоеваца, механизаторашца Х. ГетагIожевца, Ю. Мержоевца, Д. Мержоевца.

— Цхьа хIама да белгалдаьнна дезаш, — йоах культура ЦIен директора. — ХIара шере Iай шин бетта укказа болх беш хул «Сагопшинский» винсовхоза лаьркIа комсаш лелаераш кийчбеш йола курсаш. ХIаьта цу совхозо культура ЦIен ремонт еш хилча, кIеззига дах а гIоновнъостал дац.

ХIаьта из-м теркаде мегаргдар совхоза, культура ЦIен беррига болх ший къахьегамхой хьашташ кхоачашдара тIаберзабах хилча.

Нитта дика болх беш долча культура ЦIен къахьегам белгал а боаккхаш, юрташкарча клубашта юкъе толаш хиларах цунна еннай «Социалистически яхье хьалхе яьккхарах» яха карара кара тела ЦIе байракх. Цул совгIа, культура министерства а горисполкома а тийннад «Дика болх беча клуба» яха дипломаш, сийлен грамоташ.

С. АРЧАКОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

13 АВГУСТ

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. Физкультурника Ден хетадаь дукхача наха са а лоIаш сакъердар. 9.00—21.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. Янгача атлетикахи истола тIарча теннисахи йола спортивни яхьаш. 11.00. Духовой оркестра концерт. 14.00. «Спортах дола иллеш» — радиоконцерт. 16.00. «Физкультурен спорти — унахцIенон дIоагIа» яха лекци. 17.00. Шалински Грозненски районий художественни самодеятельноста концерт. 20.00. «Тха доттагIа — спорт» яха кинофильм.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 10.00. Покхa зал. «Дезала ираздагара дIоагIаш» — торжествении хьале брака регистраци яр. 11.00. Парк. Болх беш я берий аттракциони майда. 15.00. Кинотеатр. «Спорт экрана тIа» яха тематически кино хьокхар. 18.00. «Джаз селханен тахханен» яха радиоконцерт. 19.00. Баьццара театр. Физкультурника Ден хетаьь торжествении сайре. 19.30. Халхарий зал. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб.

Химиков культура Дворец. 11.00. «Мишта вовз сона сердала хьаржкиш» яхача темах йола «Светофор» яхача клуба заседани. 17.00. «Нохч-ГIалгIайчене Советски Iаьдал чIоагIлеш лаьтта къовсамь» яха беседа. 18.00. «Даймехка Iолла» яха кинопанорама.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 20.00. Халхарий сайре. Болх беш я дискотека.

14 АВГУСТ

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. ГIишлоихочун Ден хетадаь дукхача наха са а лоIаш сакъердар. «Чечингражданпроекта» болхлой коллективи салаIара ди. 9.00—21.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. ДIа-хьа а лелаш деш дола ловзараш. 10.00. Йоккхача теннисах йола спортивни яхьаш. 10.00 — 14.00. «Илле вайна даха а вахар хьалде а гIо ду» яха радиоконцерт. 15.00. Духовой оркестра концерт. 16.00. «Грозный: селхан, тахан, кхоана» яха тематически сайре. 17.00. Сунженски Ачхой - Мартановски районий художественни самодеятельноста концерт. 20.00. «Пятилетка йоккха гIишлош» яха кинофильм.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. Парк. Берий аттракциони майда. 11.00. Кинотеатр. «ФаьлгIийн приключенеи дунен тIа» яха кинолектори. 14.30. Библиотека. «Хьаьнала къахьегар — сага сий» яхача темах йола беседа. 18.30. «Советски доазол арахьарчен эстрада ашараш» яха радиоконцерт. 19.30. Халхарий зал. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб. 20.30. Баьццара театр. «Гуш боаца тIом» яха кинолектори. Гойтаргда «Сионизм исторе суда хьалхашка» яха документальни фильм.

Химиков культура Дворец. 9.00. «Вайна Iаламе деррига гарга да» яха хьун хетадаь цIей. 18.00. «Къулбаседа Кавказ» яха кинообозрени.

ДIАХЬОШ ДА 1984 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУГА

Газет кадара мах: шера — 4 сом 8 кепиги, ах шера — 2 сом 4 кепиги.

Газет язду «Союзпечать» ерригача отделенешка, агентсташа, общественни уполномоченнаша.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 АВГУСТ

II ПРОГРАММА

18.40 — Искуша — гIишлошъерлечун Ди! «ДСК коллентива гIуланкаши йоанхон».

19.10 — «Шоана, гIишлошъераш». Концерт.

19.40 — Вай интернационалисташ (нохчий меттала).

15 АВГУСТ

II ПРОГРАММА

17.30 — Берашта лаьрхIа мультфильм.

18.00 — Коммунистех дола дувцараш. Шофер В. Р. Федосеев.

18.15 — Нохч - ГIалгIайче гIоала.

18.35 — Киножурнал.

18.45 — «УнахцIено» (нохчий меттала).

19.15 — «Цкъанена а лацар вала». Художественни фильм.

РАДИО

13 АВГУСТ

7.20 — Передачай программа. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).

7.25 — «Юртара вахар». Хоттамах бола хоам (нохчий меттала).

8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.

8.23 — «Сердало» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (нохчийн гIалгIай метт.).

8.36 — Хоамаш.

10.15 — Дийна оазаш «Эфире вовкар» (гIалгIай меттала).

11.00 — «Къокал» радиовыпуск (эрсий меттала).

11.30 — Литературни Нохч-ГIалгIайче (эрсий меттала).

12.40 — «Шоана, физкультурникаш». Концерт (эрсий меттала).

15.15 — «Зiонноза». Сатирически журнал (нохчий меттала).

15.35 — Тiеша доаккъашхошта дагаухараш (нохчий меттала).

15.50 — «Кавказа Iуйренаш». Радиожурнал (эрсий меттала).

18.00 — ГIишлошъерхошта лаьрхIа концерт (гIалгIай меттала).

УКВ

18.00 — Т. Хренников. «Догаш бахьан айл» йоаннха гIара. Музыкальни передача.

19.45 — Белама иллеши халхараш.

20.35 — «Сакъердамеча талгIе тIе» (гIалгIай меттала).

14 АВГУСТ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.

7.30 — Передачай программа (нохчий меттала).

7.36 — Музыкальни антракт.

8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш» (эрсий меттала).

11.20 — «Лаккхале». Радиокомпозици (эрсий меттала).

11.35 — ГIишлошъеркой цIейна хетаь музыкальни программа (эрсий меттала).

16.00 — «Школьни глобус». Радиовыпуск (эрсий меттала).

18.00 — «Иллеца доттагIа деначарна» концерт (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — А. Попов. «Малк кьалбалийта». Радиопостановка.

18.53 — «ГIоргьила, са Даьла». Музыкальни передача.

19.25 — Ш. Рашидова стихашца даьха иллеш.

20.02 — «Сакъердаме минуташ». Литературно - музыкальни композици.

20.22 — Нохч-ГIалгIай композиторий кхоллама халкъа музыка.

15 АВГУСТ

7.20 — Передачай программа. Хоттам бола хоам (эрсий меттала).

7.25 — «Юртара вахар». Хоттамах бола хоам (гIалгIай меттала).

8.15 — Передачай программа (нохчий, гIалгIай метт.).

8.21 — «Хьанал къахьабьнараш» (гIалгIай меттала).

8.31 — Iуйрийнара концерт (нохчий меттала).

9.15 — ЦК КПСС июньски (1983 ш.) Пленума сацамаш — вахаре. «Iилма коммунизма тееремен практиканен нарагIдаьнна боккха лоархIам бола гIулакх», Шоллагiа беседа (эрсий меттала).

9.30 — Музыка (гIалгIай меттала).

9.45 — БоккхагIчан берах лаьцаI «Бер къахилар дезаре» Хьалхара беседа (гIалгIай меттала).

16.00 — Передачай программа. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).

16.01 — Нохч - ГIалгIай радиои телевиденен инструментальни ансамблен солистийн концерт (нохчий меттала).

16.25 — С. Шадиев. «Лоаца дувцараш».

16.40 — «Коммунисти пятилеткан». Радиожурнал (эрсий меттала).

18.00 — Нарда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай метт.).

18.10 — Хоамаш.

19.30 — «Кагирхой вахар». Радиовыпуск (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — Э. Вахента «Керда дуне». Радиоспектакль.

19.18 — Иллн оал Зелимхана Дудаева.

20.02 — «Наьнъа тIа» В. Сушинсне дувцар (гIалгIай меттала).

20.22 — Нохч - ГIалгIай музыка концерт.

Хоттам

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 28—33, Грозне 31—33 градус йоахал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 14—19, дийнахьа 25—30 градус йоахал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

БЕРАШ САЛОIАШ ДА

Дукха ха йоьсац ахка чакхдала, керда дешара шу дIадоладала. ХIаьта бераш шоай салаIара ахка дIахьош да хIана а. Шалински районе хоача моттиге — Автуры яхача юрта я массеха пионерски лагерь, царех я «Смена» яхар а. Сакъердаме а хоза а да цига салоIаш долча берий вахар, гонахьарча Iаламо — гувнаш, хьуно дог айду. ДIабахача бетта цига салоIаш хинна бераш шоаш лагерацара къастар дагадовлалаш цIадахар. ХIаьта цу бетта цига дар 700 бер. Укх бетта а дац кхы дукха парел кIезигагIа.

Дукха кердадараш, доттагIий бовза берашта лагере, ниттa хьоашал тоссаденнад дукхача берашца Червленни яхача станицерча Дадаев Юсупа.

«Говза кулгаш» яхаш я Енина Валентина Семеновнас кулгалдеш йола кружок, цига бераша хьаю тайп-тайпара хIамаш, Iалама материалах пайда а эцаш. «Iалами фантазии» яхача выставке дика балхаш гойтад цу кружоке ухача Умаров Iийсас, Ткачук Евгене, уж шаккхе а кIаьнк Алпатовера ва. Цар хьальнр Iалама материалах пайда а эцаш динозавр.

Традиционни а хинна дIаэттад лагере Нептуна дин ярмаркея яха цIейш. Геттара самукъадоаккхаш а беранта сакъердаме а да уж цIейш. Нептуна ди хул лагерерча бассейне. ХIаьта ярмаркага къаьстта а чIоагIа кийчлу бераш, кийчъю концерти номераш.

Укх бетта «Смена» яхача лагера юкхе йоалача «Светлячоке» салоIаш да Венгрерча Комаромски областера бераш, укх деношка доккха цIей — цIера юххера доттагIий сайре хургъя цига.

Р. ДУДНИКОВА.

ФЕ ХИЛА

Дукха ха йоьсац школьникий каникулаш чаккйовла. Каникулаш йолча хана цхьаболча дешархошта зуламаш хиннад наькъашка лелара боккъонаш телхаяр бахьан долаш. Укх шера дIабахача ворхI бетта республика наькъашка хиннача транспортни аварешка 25 бер делнад, 97 човнаш хинна да.

Город Малгобеке «Сагопшинский» винсовхоза ГАЗ-53 яхача грузовой автомобила водитела А. Р. Цороева, Х. Нурадилова цIерагIча улицагIа водаш машина тIатехай бхелагIча классе дешаш хиннача къонача велосипедиста А. З. Коригова. Из дига вейнав.

Надтеречни района Братская — Кенн-Юрт яхача новкъа водаш ВАЗ-21011 яхача автомашина водитела И. Абдулкутузова — Надтеречни района болхлочо Мекен-Юртарча юкъерча школа нйсалагIча классе дешаш волча Р. Абубакаровна машин тIатехай, вa лозавьа.

Каст-каста нийслуш хIама да велосипедаца лела бераш наькъашка доадеш е лозадеш. Ховш да велосипедаца наькъашка гIолла лела бокъо 14 шу даьннача тIехьагIа мара бера йоацилга. ХIаьта а шоай бера велосипед а ийце из ха ялаиза доладше а ший мукъагIа лела». ДIахец цхьаболча даьшех воаношен. Ахканара каникулаш чакхъьяначул тIехьагIа пионерски лагерашкара, юрташка гаргара нах болча бахачара юха цIаберз школьникаш. Цхьадолча берашта арахьа яьккхача юкъа йицъенаай паькъашка лелара бокъонаш. Цудухьа даьй - наной, боккхагIбола новкъостий декхарийла ба царна уж каст-каста хьалхахa, дагайоалхийта ле бода эгара кхерамалегIа бола. бIаьха бале а. Хьалхарча 2—3 бетта цхьоалагIча классе деша дагIа бер воккхагIвола саг улув а волаш мара города улицашка лелийта мегаргдац. Наькъашка лелара хилалха яргьйоаца цхьайола боккъоиш берачи ховш хила деза зIамига долча хана деиз.

(ДIадихача кIирагIа республика наькъашка 50 автоавари хиннай, 7 саг веннав, 19 саг лозавенна).

НГIАССР МВД ГАИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; белхалкхана секретара — 2-84-66; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта бахама — 2-47-84; культура — 2-84-75; кехьий — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-66; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-84-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05275. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4060.